

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės
tarybos
2018 m. birželio 26d.
sprendimu Nr. T-328

PATVIRTINTA:
Kauno lopšelio-darželio „Saulutė“
direktoriaus
2018m. liepos 4d.
įsakymu Nr. V-54

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „SAULUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Duomenys apie ugdymo įstaigą

Švietimo tiekėjo pavadinimas: Kauno lopšelis–darželis „Saulutė”- juridinis asmuo, biudžetinė įstaiga, savininkė – Kauno miesto savivaldybė.

Grupė ir tipas: ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Adresas: V. Krėvės pr. 56 , Kaunas LT 50402, tel. 312033, 312048, www.kaunosaulute.lt el. paštas darzelis@kaunosaulute.lt,

Kauno lopšelis-darželis „Saulutė“ (toliau – lopšelis-darželis) vykdo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. Lopšelio-darželio veikla grindžiama teisiniais dokumentais reglamentuojančiais bendrąjį ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą, švietimo pagalbą, ugdymo organizavimo galimybes šalies, savivaldybės ir mokyklos lygmeniu: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Įstaigos nuostatais.

1.2. Vaikai ir jų poreikiai:

Lopšelyje-darželyje tenkinami pagrindiniai ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikiai: saugumo, sveikatos, judėjimo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

Įstaigoje veikia 11 grupių: 3 lopšelio, 6 darželio ir 2 priešmokyklinio ugdymo. Į bendrosios paskirties grupes integruoti kalbos ir komunikacijos, judesio ir padėties sutrikimų turintys vaikai. Vaikams, turintiems sutrikimų, teikiamos nemokamos logopedo, neformaliojo ugdymo mokytojo (kūno kultūra), muzikos, meninio, socialinio pedagogo paslaugos.

Visiems vaikams lopšelyje-darželyje organizuojami grupiniai kūno kultūros, muzikos, choreografijos ir dailės užsiėmimai. Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 1 iki 6 metų. Grupės sukomplektuotos iš vieno amžiaus vaikų, todėl kiekvienoje grupėje individualiai tenkinami atitinkamo amžiaus tarpsnio vaikų poreikiai.

Svarbiausias vaikų poreikis – žaisti. Žaidžiant atsiskleidžia pažintiniai procesai, sprendžiamas konfliktas tarp vaiko savito pasaulio suvokimo ir realaus pasaulio. Bendraujant su bendraamžiais ir suaugusiais vaikai įgyja socialinių įgūdžių ir svarbios patirties, kurios vėliau sunku įgyti patiems arba padedant suaugusiems. Žaidimas padeda vaikui save realizuoti, išspręsti emocines problemas, suvokti moralines normas ir vaidmenis.

Žaisdamas vaikas tenkina natūralų judėjimo poreikį, mokosi pririnkus sukaupti jėgas, valią, būti drąsiam, atkakliam ir formuoja bei įtvirtina sveikos gyvensenos įgūdžius.

Ypač ryškus vaikų poreikis – tyrinėti, pažinti, eksperimentuoti, atrasti pasaulį. Šis poreikis skatina domėjimąsi viskuo, kas supa vaiką: gamta, žmonėmis, daiktais, įvairia veikla ir technologijomis.

1.3. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas:

Lopšelyje-darželyje dirba 24 pedagogai: 17 auklėtojų, dvi logopedės, muzikos pedagogė, du neformaliojo ugdymo mokytojai (kūno kultūra), du meninio ugdymo mokytojai, socialinis pedagogas. 16 pedagogų yra įgiję vyresniojo mokytojo, 1-mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją, direktorė ir direktorės pavaduotoja ugdymui- III vadovo kvalifikacinę kategoriją.

Visi pedagogų komandos nariai yra kompetentingi, kūrybingi, išradingi, iniciatyvūs, gebantys keistis, nuolat keliantys savo kvalifikaciją. Tai nuolat besimokanti, energinga, ieškanti naujovių ir jas įgyvendinanti, bendradarbiaujanti su šeima, siekianti ugdymo proceso kaitos organizacija. Lopšelyje – darželyje siekiama, kad pedagogo ir vaiko sąveika būtų pastebėta, sudarytos sąlygos jai atsiskleisti ir virsti ugdomosios veiklos pasiekimais. Yra susiformavusi pedagogų nuostata tobulėti. Sudaromos sąlygos keisti savo darbo metodus, pajavairinti veiklą dirbant ne tik grupėje, bet ir išnaudojant įvairias edukacines erdves.

1.4. Lopšelio-darželio savitumas

Lopšelyje-darželyje siekiama kalbos ir mąstymo sąryšio. Gimtasis žodis yra terpė, kurioje vyksta mąstymas. Kalba formuojasi mąstymo įpročių pagrindu. Mažo žmogaus kalbą tiesiogiai veikia socialinė,

kultūrinė patirtis. Darželyje esame įkūrę etnokultūrinę seklyčią, kurioje yra surinkta gausi kolekcija senovinių darbo ir buities įrankių, rakandų ir kitų senovės lietuvių namų apyvokos daiktų. Išnaudojant turimą aplinką turtinama vaikų etninės kultūros patirtis, ugdomas aktyvus tradicijų dalyvis, turintį norą pažinti ir perimti tautos kultūrą. Stovėdamas ant tvirto savo kultūros tradicijų, papročių, meno ir kalbos pagrindo, vaikas pajėgus mokytis ne tik gimtosios, bet ir užsienio kalbų.

Todėl į ugdymo turinį integruojama ankstyvojo vokiečių kalbos mokymo programa „Vokiečių kalba su Hans Hase vaikų darželiuose ir priešmokyklinėse grupėse“. Ši programa grindžiama naujausiomis ankstyvojo užsienio kalbos mokymo žiniomis, kurios tikslas – supažindinti vaikus su vokiečių kalba, ugdyti palankią nuostatą užsienio kalbos atžvilgiu, skatinti domėtis kalbomis. Taip pat sudarytos sąlygos mokytis anglų kalbos pradmenų papildomų užsiėmimų metu.

Siekiant geresnės vaikų emocinės savijautos, vykdoma tarptautinė socialinių įgūdžių formavimo programa „Zipio draugai“, kuri padeda vaikams įgyti socialinių bei emocinių sunkumų įveikimo gebėjimų.

Tenkinant vaiko poreikius visose raidos srityse, rūpinamasi, kad vaikas būtų sveikas, fiziškai aktyvus ir augtų saugioje aplinkoje. Darželyje organizuojami kūno kultūros užsiėmimai bei vaikai kviečiami papildomai lankyti futbolo treniruotes. Įstaiga puoselėja sveikos, subalansuotos ir vaikų amžių bei poreikius atitinkančios mitybos tradicijas, dalyvauja ES finansuojamose programose – „Pienas vaikams“ ir „Vaisių vartojimo skatinimas mokyklose“.

Turtinant ugdymo procesą, naudojami Valdorfo pedagogikos elementai. Ugdymo turinys suderintas su vaiko dvasinės raidos dėsniais, padeda vaikui lengviau suvokti save, atsiskleisti ir vystyti protui, jausmams, valiai.

Siekiant kultūrinio, švietėjiško ir projektinio bendradarbiavimo, lopšelis-darželis „Saulutė“ yra Kauno kolegijos, Kauno m. Savivaldybės V. Kudirkos viešosios bibliotekos, Lietuvos futbolo federacijos, Lietuvos masinio futbolo asociacijos, M. Dobužinskio rusų kultūros ir estetinio lavinimo centro partneriai, Lietuvos lopšelių-darželių „Saulutė“ sambūrio nariai. Kauno kolegijos J. Vienožinskio menų fakulteto ikimokyklinio ugdymo katedros studentai lopšelyje-darželyje atlieka pedagogines praktikas, kurioje jie susipažįsta su darbo specifika ir įgyja praktinių įgūdžių.

Kauno lopšelis-darželis „Saulutė“ žengia kalbų, mąstymo, emocinio intelekto, etninės kultūros, fizinio aktyvumo ir sveikatos ugdymo keliu.

1.5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.

Tenkinant tėvų poreikius veikia 3 ankstyvojo amžiaus grupės, specialiųjų poreikių vaikams teikiama korekcinė pagalba, organizuojamos papildomo ugdymo (choreografijos, dailės, vokiečių ir anglų kalbų bei futbolo) veiklos.

Įstaigoje siekiama, kad tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas taptų vienu iš pagrindinių tikslų, lemiančių ugdymo(si) sėkmę. Bendradarbiaujant su tėvais Kauno lopšelis-darželis "Saulutė" adaptavo ir pritaikė R. Auškeli "Mokyklos ir šeimos veiksmingos partnerystės modelį", kuris padeda atpažinti vaikų esminius poreikius, sukurti patrauklią aplinką, kurioje gali laisvai ir harmoningai skleistis visos ugdytinių

galios. Tėvai noriai dalyvauja įvairiuose renginiuose: šventėse, vakaronėse, atvirų durų dienose, talkose, akcijose, veikia darbo grupėse, dalyvauja bendrų sprendimų priėmimo.

Labiausiai tėvus dominantys klausimai susiję su sveikos mitybos propagavimu, vaikų psichiniu saugumu ir elgesio, bendravimo problemomis. Atliepiant šiuos poreikius, įstaigoje laipsniškai diegiama sveikatai palanki mityba, vykdoma edukacinė ir švietėjiška veikla apie vaikų sveikatos stiprinimą. Kuriant emociškai palankią ir saugią aplinką vaiko ugdymuisi, didelis dėmesys skiriamas emocinei ir psichinei vaikų sveikatai. Tuo tikslu rengiamos paskaitos tėvams įvairiomis psichologinėmis temomis, teikiamos socialinio pedagogo ir psichologo konsultacijos šeimai.

1.6. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.

Lopšelis-darželis „Saulutė“ vykdo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas. Ikimokyklinio ugdymo programa parengta, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (2018), Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“, Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metams, Geros mokyklos koncepcijos (2015), Kauno lopšelio-darželio „Saulutė“ strateginio plano 2016–2018 metams nuostatas ir atliepia Kauno miesto švietimo prioritetus.

Minėti dokumentai suformavo vaikų ugdymo filosofiją, jog kiekvienas vaikas yra nepakartojama kūrybinė laboratorija su nežabota fantazija, kurios skrydis beribis ir nesuvaldomas.

Ikimokyklinio ugdymo programoje ugdymo/si turinys apima 18 vaikų gebėjimo sričių ir remiasi Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų ir pažangos aprašu (2014 m.). Ikimokyklinio ugdymo programoje vaikų gebėjimų sritys sąlyginai suskirstytos į penkias sritis, kurios orientuotos į vaiko ugdymosi lūkesčius „Išradingas“, „Aktyvus“, „Sumanus“, „Bendraujantis“, „Sveikas“.

Išradingas

- Meninė raiška
- Kūrybiškumas
- Estetinis suvokimas

Aktyvus

- Iniciatyvumas ir atkaklumas
- Tyrinėjimas
- Aplinkos pažinimas
- Skaičiavimas ir matavimas

Sumanus

- Savivoka ir savigarba
- Mokėjimas mokyti
- Problemų sprendimas
- Emocijų suvokimas ir raiška

Bendraujantis

- Sakytinė kalba
- Rašytinė kalba
- Santykiai su suaugusiais
- Santykiai su bendraamžiais

Sveikas

- Fizinis aktyvumas
- Savireguliacija ir savikontrolė
- Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Sritis „Išradingas“ apima tokias vaiko gebėjimų sritis: „Meninė raiška“, „Kūrybiškumas“, „Estetinis suvokimas“.

Sritis „Aktyvus“ apima šias gebėjimų sritis: „Iniciatyvumas ir atkaklumas“, „Tyrinėjimas“, „Aplinkos pažinimas“, „Skaičiavimas ir matavimas“.

Sritis „Sumanus“ apima šias gebėjimų sritis: „Savivoka ir savigarba“, „Mokėjimas mokytis“, „Problemų sprendimas“, „Emocijų suvokimas ir raiška“.

Sritis „Bendraujantis“ apima šias gebėjimų sritis: „Sakytinė kalba“, „Rašytinė kalba“, „Santykiai su suaugusiais“, „Santykiai su bendraamžiais“.

Sritis „Sveikas“ apima šias gebėjimų sritis: „Fizinis aktyvumas“, „Savireguliacija ir kontrolė“, „Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai“.

Gebėjimų sritys, integruojasi į visas penkias vaiko ugdymosi lūkesčių sritis. Toks vaiko gebėjimų skirstymas į vaiko ugdymosi lūkesčių sritis sudaro dermę tarp įstaigos Ikimokyklinio ugdymo programos ir Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos (2014).

1.7. Regiono savitumas:

Lopšelis-darželis „Saulutė“ yra Dainavos mikrorajone, geografiškai patogioje vietoje, todėl iš čia patogu rengti prasmingas išvykas. Šalia esančiuose Dainavos ir Draugystės parkuose galima grožėtis gamta, pamatyti retesnių augalų. Visa tai privalumas sąlyčiui su gamta.

Šalia esanti V. Kuprevičiaus progimnazija turi atnaujintą sporto aikštyną, kuriuo naudojames organizuodami sportinius renginius. Kartu su netoli įsikūrusiu Kauno m. Savivaldybės V. Kudirkos viešosios bibliotekos „Berželio“ filialu vykdome bendrus projektus. Aktyviai dalyvaujame Dainavos seniūnijos bendruomenės gyvenime, prisijungdami prie bendrų švenčių ir renginių organizavimo.

1.8. Perspektyva:

Programos atnaujinimą siesime su besikeičiančiais tėvų, vaikų poreikiais, ugdymo ir ugdymo aplinkos pokyčiais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

INTEGRALUMO

Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko visuminį pasaulio suvokimą ir jo mąstymo bei veiklos konkretumą ir sinkretiškumą. Ugdymo proceso metu siekiama vertybinių nuostatų, jausmų, mąstymo ir veiksmų dermės, vaiko vidinio ir išorinio pasaulio vienovės.

INDIVIDUALUMO

Atsižvelgiama į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus, galimybes, juos išryškinant bei atskleidžiant. Pripažįstama vaiko teisė būti skirtingam, gerbiamam kaip asmenybė.

PRIEINAMUMO

Ugdymo turinys atitinka 1-6 metų vaiko psichofizines galimybes, jo pažinimo stilių, bendravimo ir emocijų pasaulį. Ugdymo turinį galima lanksčiai taikyti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius. Turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje augančiam vaikui.

TEŠTINUMO

Atsižvelgiant į vaiko jau turimą patirtį bei gebėjimus, siekiama tolesnio darnaus vaiko kompetencijų ugdymo ankstyvajame, ikimokykliniame ir priešmokykliniame amžiuje, užtikrinant šių programų vientisumą ir dermę. Programoje atsižvelgiama į vaiko jau įgytą gebėjimų lygmenį bei jo ugdymosi perspektyvą.

DEMOKRATIŠKUMO

Programoje suteikiama galimybė vaikui rinktis (veiklą, priemones, žaidimo vietą, draugus), būti pripažintu ir gerbiamu bei lygiaverčiu partneriu, taikyti šiuolaikiškus ugdymo būdus.

HUMANIŠKUMO

Ugdymo turinyje sudaromos sąlygos įvairių vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi, pripažįstama teisė būti skirtingam, vaikas gerbiamas kaip asmenybė.

TAUTIŠKUMO

Gaivina ir puoselėja tradicinės kultūrinės vertybės, ugdomi dori, geri, orūs, kūrybingi vaikai. Stengiamasi padėti vaikui per vertybes įprasinti visa, kas jį supa.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, tenkinant svarbiausius judėjimo, saugumo, bendravimo, pažinimo, asmeninio vertingumo, saviraiškos poreikius.
- Sudaryti sąlygas ypatingai vaiko veiklai-žaidimui.
- Suteikti vaikui galimybę įgyti pažintinių gebėjimų, žaidžiant, atrandant ir perimant įvairius pasaulio pažinimo būdus.
- Ugdyti palankią nuostatą užsienio kalboms, mokyti jų žaidžiant ir bendraujant.
- Ugdyti vaiko kūrybiškumą, estetines nuostatas, gebėjimą išreikšti savo patirtį taikant įvairius meninės raiškos būdus.
- Skatinti veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais kartu plėtojant jo emocinę, socialinę bei kultūrinę patirtį.
- Ugdyti norą pažinti tautos kultūrą, remiantis tautos tradicijomis, skatinti etninę saviraišką.

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galimybes ir jų augimą. Programos turinyje pateikiamos ugdymo gairės, kurios padės įgyti vaikui reikalingų esminių nuostatų ir gebėjimų.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Kauno lopšelyje-darželyje „Saulutė“ ugdymo turinys orientuotas į darnų asmenybės vystymąsi - tai skatina pedagogus humanizuoti, diferencijuoti, individualizuoti ugdymą, kūrybiškai integruoti sveikos gyvensenos idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, tenkinant svarbiausius vaiko poreikius.

Ugdymo metodai, būdai, formos ir priemonės parenkami atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus, poreikius, ugdymo tikslą ir uždavinius. Vaikai savo patirtį kaupia veikdami, eksperimentuodami ir bendraudami. Ikimokykliniame amžiuje pagrindinė vaikų ugdymo(si) ir veiklos forma yra žaidimas. Veikla gali būti organizuojama visai grupei, grupei arba individualiai.

Vaiko savarankiškumą ir aktyvumą skatinantys metodai: savarankiškas žaidimo inicijavimas, organizavimas; sužinotų ar paties atrastų žaidimo ir veiklos būdų pritaikymas naujose situacijose; ugdomosios aplinkos kaitos inicijavimas; savo pasiekimų įsivertinimas.

Vaiko saviraišką ir kūrybiškumą skatinantys metodai: naujų sumanymų kūrimas, įgyvendinimas; savaip įgyvendinama pedagogo pasiūlyta idėja; meno kūrinių stebėjimas; meninių projektų kūrimas; saviraiška meno priemonėmis; improvizavimas; kūrybinės raiškos renginių organizavimas; švenčių ir tradicijų kūrimas; estetiškos aplinkos kūrimas.

Bendravimą ir bendradarbiavimą skatinantys metodai: bendravimo situacijų kūrimas; problemų sprendimas; jautrumo kitam skatinimas; vaiko jausmų raiška; gero pavyzdžio panaudojimas; laikymasis bendrai sutartų elgesio taisyklių; veiklos organizavimas kartu su tėvais.

Pažinimą skatinantys metodai: tyrinėjimas; eksperimentavimas; informacijos paieškos; idėjų paieškos ir atranka; vaikui įdomių, jo patirtį plečiančių temų, projektų, medžiagų pasiūlymas; išvykų, tyrinėjimų-atradimų planavimas ir organizavimas; analizės, išvadų darymas; naujų technologijų naudojimas.

Sveiką gyvenseną skatinantys metodai: savo kūno ir jo galimybių tyrinėjimas; asmens higieną skatinančių pokalbių, renginių organizavimas; saugaus elgesio ekskursijų, projektų, parodų rengimas; sveiko mitybos įgūdžių formavimas; teigiamų ir neigiamų elgesio pasekmių atradimas; taisyklingo judėjimo ir fizinio aktyvumo skatinimas, renginių organizavimas.

Ugdymo priemonės: žaislai, IKT priemonės, daiktai ar medžiagos, padedančios vaikui natūraliai ugdytis reikalingus gebėjimus įstaigos vidaus ir lauko aplinkoje. Ugdymo priemonės skatina ikimokyklinio amžiaus vaiko aktyvumą, savarankiškumą, tenkina norą žaisti, bendrauti, tyrinėti, eksperimentuoti, kausti naują patirtį, išbandyti naujas veiklos formas, spręsti problemas. Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaikų amžių, individualius gebėjimus, skatintų kausti patirtį kiekvienoje ugdymo (si) srityje.

Ugdymo aplinka: turimas aikštynas lauke, kurioje atnaujintas sportinis inventorių, manipuliacinė žaidimų aikštelė, Valdorfo pedagoginėmis idėjomis grįsta edukacinė erdvė, Kneipo takelis sudaro sąlygas vaikams būti aktyviems, judriems, prireikus sukaupti jėgas, galią, fiziškai išsikraunant išlieti emocinę įtampą, atsipalaiduoti, nusiraminti. Praplečiant visapusiško vaikų ugdymo(si) galimybes, įstaigoje vaikų veiklai pritaikoma vis daugiau erdvių-koridoriuose įrengtos teminės zonos, įkurta IKT erdvė, veikia mažoji bibliotekėlė.

Išradingas

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinės nuostatos. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Bendrieji gebėjimai. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3 m.	<p><i>Muzika, šokis</i> Klausosi muzikos ir aplinkos garsų, rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų–trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena. Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja, atlieka dviejų–trijų natūralių judesių (eina, pritūpia, pasisuka ir kt.) seką.</p> <p><i>Žaidinimai ir vaidyba</i> Žaidžiant pirštukų žaidimus bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais (pamojuoja, apkabina). Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus.</p> <p><i>Vizualinė raiška</i> Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, tyrinėja įvairius veikimo jomis būdus. Dirbdamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p>	<p>Su vaikais klausytis įvairių stilių muzikos. Dainuoti su vaikais trumpas, nesudėtingas, pasikartojančio teksto dainas, muzikinius žaidimus, imituojant jų tekstą judesiais. („Švarūs kiškučiai“, „Vis po du“, „Aš einu“ ir pan.).</p> <p>Judant su vaikais išgauti garsus (plekšnoti per šlaunis, pilvą, barbenti pirštais į grindis ar kt.). Klausyti su vaikais dainelių ar trumpų instrumentinės muzikos kūrinėlių.</p> <p>Ritmiškai groti vaikiškais muzikos instrumentais („Pasisveikinimas“, „Lopšinė“, „Kiškiai“), stuksenti, barškinti barškučiu grojamai melodijai.</p> <p>Žaidžiant drauge, reikšti įvairias emocijas, skatinti vaikus pasakoti, ką jie daro. Rodyti vaikams veiksmus ir leisti improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.</p> <p>Sudaryti galimybes žaisti, tepti dažais, dėti spaudus kempinėle ant įvairaus dydžio, ilgio, formos ar spalvos, paviršiaus popieriaus, daiktų. Skatinti pasakoti apie savo piešinį.</p> <p>Stebėti vaiko raiškos procesą, paprašyti papasakoti apie savo piešinį ar lipdinį. Pasiūlyti eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis.</p>
4 m.	<p><i>Muzika, šokis</i> Dainuoja trumpas aiškaus ritmo daineles. Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. Žaidžia muzikinius žaidimus.</p>	<p>Dainuoti vokalinius pratimus („Saulutė“, „Katyte“, „Varna“, „Gegutė“ ir pan.).</p>

	<p><i>Žaidimai ir vaidyba</i></p> <p>Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduoja siužeto elementus, reiškia savaiame kilusias emocijas.</p> <p><i>Vizualinė raiška</i></p> <p>Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis. Kuria spontaniškai. Kūrybos procesą palydi komentavimu. Turi mėgstamas spalvas. Kuria, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo nesudėtingas formas.</p>	<p>Dainuoti siauro diapazono, aiškaus ritmo daineles apie gyvūnus, gamtą, gamtos reiškinius, dainavimą palydėti ritminiais judesiais. (bakst, aš einu, vabalai, duokit skėtį, riešutai).</p> <p>Šokti ratelius šokius ir muzikinius žaidimus juos palydėti ritminiais kūno judesiais. („Šokėjai“, „Lapelių šokis“, „Nykštukai“, „Balionėlis“, „Paukšteliai ir pelėda“).</p> <p>Pasirūpinti įvairių vaikiškų muzikos instrumentų, kartu su vaikais pasigaminti namų darbo muzikos instrumentų. Groti ritminius pratimus barškučiais, akmenėliais, pagaliukais, ritmiškai pritarti suaugusiojo grojimui („Polka“, „Keliaujam“, „Boružiukai“). Dainuoti savo vardo melodinį motyvą.</p> <p>Klausytis su vaikais muzikos kūrinių, gamtos garsų ir juos tyrinėti.</p> <p>Parūpinti žaidimams virtuvės, kirpyklos, statybų reikmenų. Parodyti, kaip galima žaisti su stalo teatro pirštinių lėlėmis.</p> <p>Žaidžiant drauge, reikšti įvairias emocijas, skatinti vaikus pasakoti, ką jie daro: važiuodami mašina linksmi kalba, pasakoja, ką mato, kur važiuoja, kas atsitinka.</p> <p>Skatinti vaikus įsijausti į veikėjus, siužetą: pabūti kaip aguonėlės, augti drąsiai, linksmi, gražiai. Rodyti vaikams veiksmus ir leisti improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.</p> <p>Drauge su vaiku eiti ratelius, parodyti judesių, veiksmų. Džiaugtis kiekvieno vaiko pastangomis, atradimais.</p> <p>Vaikas kurdamas mokosi. Nuolat turtinti vaiko patirtį, gausinti įspūdžius ir emocijas. Skatinti žaislingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Iš įvairių gamybos ir buities atliekų kurti darbelius.</p>
5 m.	<p><i>Muzika, šokis</i></p> <p>Klausosi gyvai skambančios muzikos, išsako kilusius įspūdžius. Dainuoja dainas, jaučia ritmą.</p> <p>Ritminiais ir savo gamybos muzikos instrumentais pritaria dainai, šokiui. Šoka sukamuosius ratelius ir kelių judesių šokius.</p> <p><i>Žaidimai ir vaidyba</i></p> <p>Vaidina stalo ir lėlių teatrą. Susikuria žaidimo aplinką.</p> <p><i>Vizualinė raiška</i></p>	<p>Dainuoti vokalinius pratimus (šė,šė,šė, šū,šū,šū, voverytė, vėjas ir pan.)</p> <p>Dainuoti su vaikais vienbalses ir dialogines dainas („Obelėlė“, „Ežiukas“, „Žirniukas ir pupytė“, „Pelytė“). Klausytis muzikos kūrinių (polka, maršas, valsas), gamtos garsų (lietus, upelio čiurlenimas, gaidžio giedojimas, pelėdos ūkavimas ir pan.).</p> <p>Ritmiškai pritarti suaugusiojo grojamai melodijai (lėtai – greitai).</p> <p>Šokti šokius, ratelius darniai atliekant judesius poroje („Baravykas“, „Eina rudenėlis“, „Visi šoka“, „Lietuvos šeima“, „Mergytės ir berniukai“ ir pan.).</p>

	<p>Savo patirtį, įspūdžius išreiškia vaizdais. Eksperimentuoja dailės priemonėmis ir medžiagomis.</p>	<p>Drauge su vaikais kurti ritmus, melodijas, kurti skaičiuotei (pvz. „En den dū“) ritminį motyvą plojant, trepsint, stuksenant į kojas.</p> <p>Skatinti vaikus išsakyti savo nuomonę po renginio, koncerto.</p> <p>Pasirūpinti muzikos instrumentų, žaislų, buities daiktų, savo gamybos instrumentų.. Paskatinti vaikus kurti judesius rateliui, žaidimui. Šokti sukamuosius ratelius.</p> <p>Sugalvoti judesius personažams. Skatinti vaikus vaidinti. Parodyti, kaip galima judėti, kalbėti, keisti kostiumus, dekoracijas. Drauge žaisti muzikinius žaidimus ir ratelius. Turtinti vaiko patirtį, gausinti įspūdžius.</p> <p>Pradedant vaizduoti žmogaus judesius, svarbu tyrinėti kūno galimybes. Kalbėtis su vaiku apie jo kūrinėlį, diskutuoti, ką, kodėl ir kaip jis pavaizdavo, ką norėjo išreikšti, kodėl pasirinko tokias priemones.</p> <p>Numatyti vaikų kūrybingumą skatinančių meno projektų.</p> <p>Sudaryti sąlygas piešti gamtoje. Piešti įvairiomis priemonėmis ant įvairių medžiagų.</p>
<p>6 m.</p>	<p><i>Muzika</i></p> <p>Klausosi muzikos kūrinių ir piešiniu perteikia įspūdžius. Skiria kai kuriuos instrumentus.. Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas. Groja 2–3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui, seka dirigento judesius, stengiasi kartu pradėti ir baigti kūrinėlį.</p> <p><i>Šokis</i></p> <p>Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius ir natūralių judesių šokius.</p> <p><i>Žaidimai ir vaidyba</i></p> <p>Kurdamas lėlių, dramos vaizdelius improvizuoja žodines veikėjų frazes, veiksmus. Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.</p> <p>Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p><i>Vizualinė raiška</i></p>	<p>Groti 2 – 3 garsų melodijas dūdelėmis, varpeliais.</p> <p>Improvizuoti, kurti ritminius motyvus duotam tekstui (patarlės, mįslės, mašinų markių pavadinimai ir pan.)</p> <p>Šokti ratelius, ritminius šokius, naudojant vaizdines priemones (kaspinus, spalvotus bumbulus, dirbtines gėles ir pan.).</p> <p>Žaisti muzikinius didaktinius žaidimus dėmesio suvokimui, atminties lavinimui, orientavimuisi erdvėje, klausos lavinimui („Nykštukai – milžinai“, „Dideli – maži“, „Diena – naktis“, „Kiškiai ir vilkas“ ir pan.).</p> <p>Sudaryti vaikams sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos. Klausytis muzikos kūrinių (maršas, polka, valsas), solinio dainavimo, orkestrinio grojimo, instrumentinės muzikos, paukščių balsų (gegutė, lakštingala, vyturėlis, gandrai ir pan.), gamtos garsų (lietus, upelio čiurlenimas, jūros ošimas, avies bliovimas, arklio žvengimas ir pan.) Atpažinti instrumentus (smuiką, pianiną, akordeoną, fleitą ir pan.).</p> <p>Dainuoti su vaikais įvairaus turinio dainas ir skatinti juos dainuoti visur, kur įmanoma. Pamokyti vaikus dvibalsio dainavimo.</p>

	<p>Detalesniais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, kuria bendrus darbelius. Pasirenka dailės priemones ir technikas. Eksperimentuoja įvairesnėmis dailės technikomis, kompiuterinėmis technologijomis.</p>	<p>Pasirūpinti, kad grupėje vaikai turėtų muzikos instrumentų, spalvotų natų, „dirigento lazdelę“, muzikos įrašų, klausymosi aparatūrą, video įrašų. Groti kartu ir paskatinti vaikus groti. Skatinti kurti melodijas tekstams, pasakėlėms. Parinkti nesudėtingos struktūros folklorinius žaidimus, ratelius.</p> <p>Skatinti vaikus žaisti – vaidinti trumpas improvizacijas pagal muzikinius, literatūrinius, pačių vaikų išgalvotus siužetus.</p> <p>Skatinti vaikus žaisti – vaidinti trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius, pačių vaikų išgalvotus siužetus („Katinėlis ir gaidelis“, „Žvirblis“, „Kelionė“). Reikalui esant, pasiūlyti savo idėjų, tačiau būti jautriems vaiko iniciatyvai, jos neslopinti.</p> <p>Žaisti muzikinius žaidimus ir eiti ratelius, sudaryti sąlygas vaikams išgyventi pasitenkinimą, reikšti savo norus ir jausmus pagal skirtingas to paties siužeto situacijas.</p> <p>Turtinti vaikų patirtį, vaizdinius. Suteikti galimybę pamatyti tautodailės, taikomosios dekoratyvinės ir vaizduojamosios dailės, šiuolaikinio meno kūrinius, menininkų kūrybos procesą.</p> <p>Ugdyti vaiko vaizduotę, skatinant išsižiūrėti bei apibūdinti liniją, spalvą. Suteikti galimybę vaikams kurti ornamentus, vaizdus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais. Eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis ir technikomis.</p> <p>Padrąsinti vaikus įvairiapusei kūrybinei raiškai, kūrybai skaitmeninėmis priemonėmis (programomis Paint ir pan.).</p> <p>Kaupti elektroninius arba popierinius vaikų kūrybos albumus (kompiuterinius piešinius, sukurtų kompozicijų nuotraukas ir kt.)</p>
--	---	---

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybines nuostatas. Domisi, gėrissi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Bendrieji gebėjimai. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, išpūdžiais. Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1,5-3 m.	Atpažįsta (suklūsta, rodo) kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Emocingai reaguoja žiūrinėdamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygečių	Dainuoti vaikui, klausytis įvairios nuotaikos dainų, kontrastingos nuotaikos muzikos kūrinių. Leisti vaikams stebėti šokį ir laisvai kūnu

	<p>ilustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga. Paklaustas pasako, ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, vaidinimas, dailės darbelis. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.</p>	<p>reaguoti į stebimo šokio sukeltą išpušį. Pažiūrėjus drauge šoki, užduoti mąstymą skatinančius klausimus.</p> <p>Vartyti knygeles, aptarti matomus paveikslėlius, gėrėtis jais.</p> <p>Vaikstant darželio aplinkoje rasti ir grožėtis savo, kitų darbais, parodyti kurie darbai jiems patinka. Išdėlioti piešinius vaikui matomoje vietoje, kad jis galėtų prieiti ir vėl į juos pasižiūrėti. Pagirti, pasikalbėti apie jo kūrinėlį. Suteikti vaikui galimybę pažinti ir išbandyti įvairias dailės medžiagas ir priemones.</p> <p>Kartu su vaikais žiūrėti lėlių ir dramos vaidinimus, spektaklius, nuoširdžiai reaguoti ir reikšti emocijas.</p> <p>Skatinti pasakoti apie savo ar kitų piešinį, aplinkoje pamatytus paveikslus ar knygelių iliustracijas.</p> <p>Stebėti kitų vaikų muzikinę veiklą, ploti, džiaugtis kitų pasirodymu.</p> <p>Dalyvauti darželio šventėse, džiaugtis tvyrančia džiugia nuotaika.</p>
4 m.	<p>Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti</p>	<p>Sudaryti galimybes vaikams dalyvauti muzikinėje veikloje ir darželyje vykstančiuose renginiuose, padėti vaikui gražiai atrodyti, pasipuošti.</p> <p>Sudaryti sąlygas klausyti, stebėti skirtingus meno kūrinius, paskatinti reikšti savo išgyvenimus, pasakyti, kaip jaučiasi, ką pajuto.</p> <p>Kasdienėje veikloje vartoti žodžius „džiaugiuosi tavo piešiniu, puikiai atrodai, gražiai pasielgei“, kad vaikai galėtų suprasti, kas yra gražu. Skatinti kalbėti apie savo ir kitų darbelius. Kalbėtis su vaiku apie spalvas paletėje, kurios yra linksmos arba liūdnos, tyrinėti spalvų maišymosi efektus. Atkreipti vaikų dėmesį į tai, kas gražu, gera. Padėti vaikui ugdyti pasitikėjimą savimi, pritarti, padrasinti tęsti savo kūrybą.</p>
5 m.	<p>Mėgaujasi muzikavimu, šoku, vaidyba, dailės veikla. Grožisi gamtos spalvomis, formomis ir garsais. Pasako, kaip jautėsi, ką patyrė piešdamas, vaidindamas, šokdamas ir dainuodamas. Dalijasi išpušiais po renginių, išsako savo nuomonę</p>	<p>Kartu su vaikais žiūrėti lėlių ir dramos vaidinimus, jų įrašus, animacinius filmukus. Sudominti vaikus patrauklia ir malonia veikla, paties auklėtojo ir kitų kūrybos pavyzdžiais. Ugdyti vaikų estetinį skonį, atkreipiant dėmesį į kasdien vaiko aplinkoje esančius daiktus, drabužių puošybą.</p> <p>Skatinti vaikus domėtis muzika ir jos išraiškos priemonėmis. Sudaryti sąlygas vaikams dalyvauti ar stebėti įvairius muzikinius, vaidybinius renginius, vaizduojamosios ir taikomosios – dekoratyvinės dailės kūrinius, reprodukcijas.</p>

6 m.	<p>Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, piešti, dainuoti, konstruoti.</p> <p>Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba.</p> <p>Pasakoja savo įspūdžius apie girdėtus ir matytus kūrinius.</p> <p>Palankiai vertina savo ir kitų kūrybą.</p>	<p>Sudaryti sąlygas vaikams dalyvauti ar stebėti kuo daugiau ir įvairesnių muzikinių, vaidybinių renginių, koncertų, lankytis parodose, muziejuose, teatre, miesto šventėse, mugėse, cirke ir kitur.</p> <p>Pasikalbėti apie patirtus įspūdžius, pasidalyti savo mintimis, emocijomis, pasidžiaugti pastebėtu grožiu. Pastebėti veikėjų kalbos, kostiumų detales. Sudaryti galimybę vaikui pasidžiaugti savo ir kitų kūryba. Skatinti kurti ir realizuoti įvairius projektus.</p> <p>Užduoti klausimų apie skambėjusią muziką, atlikėjus. Skatinti aptarti stebėtą šokį, šokėjų judesius, kostiumus.</p> <p>Kalbėtis vaikui suprantama kalba apie vizualaus meno kūrinius ir jų kūrybos raiškos priemones. Paskatinti realizuoti kilusius sumanymus čia ir dabar. Diskutuoti ieškant vienokių ar kitokių meninių sprendimų.</p> <p>Išreikšti save „Šimtu kalbų“ - įvairiais išraiškos būdais -žodiniais, judesio, piešimo, tapymo, šešėlių teatro, muzikos, koliažo. Naudoti šviesos stalą. Puošti grupę įvairioms šventėms, gaminti žaisliukus, girliandas, dekoracijas, dalintis idėjomis su bendraamžiais.</p> <p>Lankytis edukacinėse išvykose, šventėse, renginiuose, teatre, ruošti popietę draugų priėmimui (projektas „Kviestinė vakarienė“)</p>
------	--	--

KŪRYBIŠKUMAS

Vertybines nuostatas. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą

Bendrieji gebėjimai. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1,5-3 m.	<p>Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais.</p> <p>Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.</p> <p>Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.</p>	<p>Parūpinti įvairių, atkreipiančių dėmesį, naujus potyrius žadinančių žaislų. Žaislai ir priemonės, turėtų lavinti visus vaiko pojūčius. Naudoti žaislus, kuriuos galima išardyti, išbandyti jų formas, taip pat garsus skleidžiančius žaislus.</p> <p>Pasiūlyti žaisti ir eksperimentuoti dailės priemonėmis ir medžiagomis. Siūlyti žaidimų su vandeniu.</p> <p>Skatinti klausti, domėtis, į klausimus atsakyti trumpai, bet aiškiai, siekiant sudominti ir skatinti toliau tyrinėti. Veiklą organizuoti ir patalpose, ir lauke.</p> <p>Veikloje kūrybiškai panaudoti netradicinius daiktus : tapyti ant veidrodžio, tapyti pirštukais liejant spalvas įmautėje, ant maistinės ar</p>

		<p>agropilvelės, štampuoti burbuline plėvele, gaminti koliažus iš gamtinės medžiagos.</p> <p>Vartyti knygutes, atpažinti gyvūnus, mėgdžioti jų garsus ir judesius.</p>
4 m.	Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, teikia savo idėjas ir jas savitai įgyvendina.	<p>Skatinti išbandyti įvairią veiklą, įvairius daiktų panaudojimo būdus, siekiant, kad vaikai pastebėtų, jog tą patį daiktą, priemonę, dalyką galima panaudoti įvairioms reikmėms ir tikslams.</p> <p>Suteikti laisvės rinktis veiklą, kurti vaidinimus ar savo sugalvotas istorijas.</p> <p>Lavinti kūrybinį mąstymą – lankstumą, gausumą, detalumą, originalumą.</p> <p>Vaiko prašyti drąsiai išsakyti visas į galvą atėjusias idėjas. Skatinti džiaugtis savo kūriniais, girti, skatinti vaiką už originalias mintis ir darbus.</p>
5 m.	Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus	<p>Skatinti kūrybiškumą, laisvai reikšti idėjas, užduoti atvirojo tipo klausimus. Klausti ir drąsinti, kad idėjų būtų kuo daugiau ir įvairesnių. Išsakyti originalias idėjas. Ugdyti fantaziją, žaidžiant ir kuriant nerealias, bet prasmingas situacijas. Atrasti skirtumus tarp fantazijos ir realybės.</p> <p>Pateikti įvairių medžiagų, žaislų, priemonių, skatinant vaiką kurti naujus produktus, dirbant porose ar grupelėmis. Kartu priimti sprendimus.</p>
6 m.	Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, fantazuoja, ieško atsakymų, netikėtų sprendimo būdų, neįprastų medžiagų ir priemonių panaudojimo būdų ir siekia savito rezultato.	<p>Siūlyti įvairios veiklos ne tik patalpoje, bet ir lauke: ieškoti naujo, nežinomo. Nuolat atkreipti dėmesį į visus žmogaus pojūčius. Taikyti įvairius metodus ir būdus: smegenų audrinimą, fantastiniai klausimai, sugalvoti daugiau daiktų panaudojimo būdų, fantastinio daikto ar gyvūno piešimas, kūrybiniai vaidinimai. Kurti žaidybines ir tyrinėjimo aplinką, suteikiant įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų.</p> <p>Skirstyti žmogaus rankomis pagamintus daiktus nuo gamyklinių. Atlikti bandymus, tyrimus su natūraliomis medžiagomis („Vulkanas“). Tirti vaisius pro didinamą stiklą, apibendrinti sąvokas „arti“-„toli“; atlikti tyrimą su plunksna ir pieštuku („sunkus“-„lengvas“), maišyti spalvas ir gautais atspalviais tapyti skulptūras.</p>

Aktyvus

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vertybinės nuostatos. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais

Bendrieji gebėjimai. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusiųjų prie dominančių daiktų. Nuolat energingai, ką nors veikia. Išbando pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.	Pabūti greta vaiko, kai jis mokosi naujų veiksmų. Neskubėti padėti jam. Rodyti žaidimo veiksmus, patį procesą. Pasirūpinti saugia aplinka grupėje, lauke. Žaisti įvairius sensorinius žaidimus vaikų akivaizdoje, kad jie galėtų jį stebėti ir mėgdžioti auklėtoją, taip mokydami naujų veiksmų. Stebėti kitų vaikų laisvus žaidimus, lėlytės supimą, valgio ruošimą, mašinėlių vežimą į garažą. Žaisti auklėtojos pasiūlytus judrius žaidimus.
4m.	Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą. Kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, jei reikia.	Palaikyti vaikų veiklos sumanymus padėti juos išplėtoti, įgyvendinti. Veikti dviese, grupelėje ar su visa grupe. Pastebėti ir palaikyti vaiko iniciatyvą atlikti nesudėtingus darbus. Džiaugtis vaiko iniciatyva padėti kitam.
5m.	Pats pasirenka ir kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. Lengviau pereina prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. Veiklą atlieka susitelkęs, savarankiškai.	Skatinti vaikus turiningiau išplėtoti jų pačių sumanymą. Veiklą vaikams siūlyti tik kaip motyvuojančią idėją, kurią jie galėtų savaip įgyvendinti. Siūlyti atviras užduotis, kurias vaikai patys įgyvendintų. Pagalbą vaikui siūlyti pateikiant mąstyti skatinančius klausimus, keletą alternatyvių pasiūlymų
6m.	Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą. Susidomėjęs įsitraukia į jam, pasiūlytą veiklą. Savarankiškai bando įveikti kliūtis.	Sudaryti sąlygas grupėje vaikų sumanymus ir auklėtojo pasiūlytą veiklą plėtoti po keletą dienų. Pasiūlyti vaikams įdomios veiklos idėjų, sumanymų vaikų grupelių veiklai. Pastebėti vaiko sumanymus, juos palaikyti, padėti išplėtoti. Skatinti vaikus pabaigti pradėtus darbus, padėti vienas kitam įveikti problemas. Skatinti susikurti savo žaidimo aplinką, kurti priemones žaidimams, jas tausoti.

TYRINĖJIMAS

Vertybinės nuostatos. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Bendrieji gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksma prašo pakartoti daug kartų. Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą.	Vaikams sudaryti sąlygas aktyviai tyrinėti aplinką, suaugusieji padeda, bet netrukdo. Duoti įvairių tinkamų žaisti daiktų ir žaislų, kurie skatina atlikti tiek stambiuosius, tiek smulkiuosius judesius. Jau nuo mažumės mokyti atpažinti spalvas, simetriją ir formas. Įvairiais būdais žaisti su medžiagomis, stiprinti tvarkos jausmą. Pateikti knygų ir paveikslėlių apie įvairius jų kasdienio gyvenimo aspektus. Stebėti save veidrodyje, apžiūrinėti savo kūno dalis, atlikti laisvus judesius- spardyti kojytėmis gulint ant nugaros ar pan. Kevertoti lauke ant grindinio su kreidelėmis. Žaisti slėpynes, ieškoti paslėpto daikto.
4m.	Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus.	Ugdymo aplinką kurti taip, kad vaikams būtų prieinamos įvairios medžiagos ir priemonės, kuriomis pasinaudotų organizuodami savo veiklą, ieškotų jų sprendimo būdų. Skatinti nebijoti bandyti ir klysti ieškant savo iškeltų problemų sprendimų. Tyrinėti aplinką, pasirenkant reikalingus daiktus ar medžiagas, įvardinti savo atradimą.
5m.	Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties. Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. Žino, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai.	Vaikus skatinti stebėti ir apibūdinti daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešti ar konstruoti įsivaizduojamus daiktus. Skatinti paaiškinti savo pasirinkimus ir logiškai juos pagrįsti. Vaikams pateikti tinkamų knygų, paveikslų, plakatų, žemėlapių, kuriais jie galėtų remtis pagrįsdami savo požiūrį.
5-6m.	Domisi aplinka, mėgsta stebėti, noriai atlieka paprastus bandymus. Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. Bandymų rezultatus mokosi pavaizduoti nesudėtingose lentelėse, diagramose. Išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus. Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, juos grupuoja ir klasifikuoja.	Sudaryti sąlygas ir skatinti tyrinėti gamtos ir socialinės aplinkos objektus, jų kaitą, savybes. Siūlyti atlikti nesudėtingus bandymus, stebėti prietaisų veikimą. Vykdėti projekcinę veiklą, skirtą ilgalaikiams stebėjimams. Mokyti vaikus fiksuoti pastebėjimus, pildyti lenteles, diagramas. Grupėje turėti mikroskopą ir kitus galimus prietaisus, skirtus tyrinėti. Skatinti vaikus, kad jie patys ieškotų atsakymų į iškilusius klausimus knygoje, internete.

		<p>Įvairiais būdais: belsdami ar plukdydami vandeniu, mėtydami aiškintis, iš koku medžiagų pagamintas daiktas. Žaisti žaidimą „Atspėk, kas tas?“</p> <p>Lankantis įstaigos seklytėlėje, susipažinti su senovės įrankiais, daiktais. Klausytis lietuvių liaudies dainų, susipažinti su lietuvių papročiais, šventėmis dalyvaujant jose. Vartyti enciklopediją, domėtis šokiais, klausinėti, klausytis skaitomu pasakų.</p> <p>Stebėti šeimos nuotraukas, ieškoti panašumų su šeimos nariais. Piešti save, savo šeimą, kurti nuotraukų albumus. Rūšiuoti atliekas, suprasti to naudą.</p>
--	--	---

APLINKOS PAŽINIMAS

Vertybinės nuostatos. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Bendrieji gebėjimai. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3 m.	<p>Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi. Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, daiktų. Skiria atskirus gamtos reiškinius. Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. Pasako savo ir savo šeimos narių vardus.</p>	<p>Skatinti vaikus išbandyti daiktus kaip įrankius, juos pavadinti, įvardinti veiksmus, kuriuos jais atliekame.</p> <p>Sudaryti galimybę tyrinėti, kaip daiktai tinka vienas prie kito: kaladėlės, dėlionės. Kalbėtis apie naminius gyvūnelius, jų priežiūrą, maitinimą. Mokyti savo kūno dalių pavadinimų, aptarti jų paskirtį ir priežiūrą. Žaisti grupėje ir lauke, tyrinėjant artimiausią aplinką, ieškant augalų, gamtinės medžiagos lauke, grupėje - renkant žaislus, dedant juos į vietą. Stebėti gamtos reiškinius (lietų, saulę ir t.t.), gyvūnus, paukščius pro langą ir įvardyti tai, ką mato.</p> <p>Su auklėtoja sėti sėklas, auginti bei prižiūrėti augalus, domėtis, ko reikia augalams, kad augtų. Vartyti knygeles, žiūrėti edukacinius filmukus apie pasaulį, stengiasi pasakoti, tai, ką mato.</p> <p>Išbandyti naujas kūrybos priemones bei technikas.</p>
4m.	<p>Žino savo miesto gatvės pavadinimą, savo vardą ir pavardę. Nusako gyvūnų, augalų požymius, atpažįsta knygelėse naminius gyvūnus, daržoves, grybus. Pasako metų laikus, jų požymius.</p>	<p>Skatinti vaikus kalbėti apie gyvūnų ar augalų kūno dalis, išvaizdą, priežiūrą, maitinimą. Skatinti stebėti dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius. Tai pavaizduoti meninėje veikloje. Tyrinėti, kaip daiktai juda ir kaip juos pajudinti, pvz., pučiant, traukiant, stumiant, sukant, supant, skandinant.</p>

		Išvykos į parką metu įvardinti matomus augalus, gyvūnus, objektus, nusakyti metų laiką. Stebėti ir fiksuoti oro permainas. Pristatydamas save nusakyti savo gyvenamąją vietą, žinoti ir pasakyti savo vardą pavardę, įvardyti šeimos narius. Sėti, auginti, prižiūrėti augalus, pratintis saugoti gamtą, tvarkyti aplinką. Lankytis darželio seklytėlėje, susipažinti su muziejaus eksponatais, aptarti juos.
5m.	Atpažįsta ir įvardija keletą naminių ir laukinių gyvūnų pavadinimų. Skiria daržoves, vaisius, uogas. Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniiais. Pasakoja apie savo šeimą, jos tradicijas, apie savo darželį, gimtąjį miestą. Žino ir noriai mokosi naudotis šiuolaikinėmis technologijomis.	Organizuoti vaikų išvykas į gamtą, muziejus, ūkius, tėvų darbovietes, skiriant vaikams atlikti nedideles užduotis išvykose. Vaikai aiškinasi, ragauja kaip daržovės, vaisiai, uogos vartojami maistui, kuo jie naudingi. Diskutuoti apie tai, kuriuos jie mėgsta ir kurių – nelabai. Skatinti domėtis šeimos tradicijomis ir apie jas kalbėti. Parodyti, kad ir darželyje laikomasi tradicijų, švenčiamos šventės. Įtraukti į pasiruošimą joms visus vaikus. Kalbėtis apie savo gimtąjį miestą. Švęsti „Žemės“ dieną, sodinti augalus grupėje arba darželio kieme. Prieš valgant vaisius arba daržoves pasakyti, kokią naudą jie duoda žmogaus organizmui. Gaminti šeimos medį. Žaisti su išmaniosiomis kompiuterinėmis priemonėmis
6m.	Pastebi skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų, žino kur ir kaip gyvena naminiai ir laukiniai gyvūnai. Prižiūri kambarinius augalus, daržoves, stebi jų augimą. Rūšiuoja atliekas. Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius.	Organizuoti netolimas išvykas-pažinti gamtinę ir socialinę aplinką, stebint kraštovaizdžius, augalus, gyvūnus ar kitus objektus. Atlikti nesudėtingus bandymus. Sukonstruoti atliekų rūšiavimo dėžes, rūšiuoti atliekas, siūlyti daryti įvairius darbelius iš jų. Kartu su vaikais atlikti nesudėtingus bandymus. Įkurti grupėje kampelį su Lietuvos atributika. Švęsti tradicines šventes. Supažindinti su tėvelių darbu, organizuojant ekskursijas į jų darbovietes. Stebėti su vaikais įvairius gamtos reiškinius, tyrinėti žemėlapius arba gaublj. Siūlyti stalo žaidimus apie augalus, gyvūnus. Švęsti tradicines šventes, stebėti įvairias nuotraukas ar vaizdinę medžiagą.

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vertybines nuostatas. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas

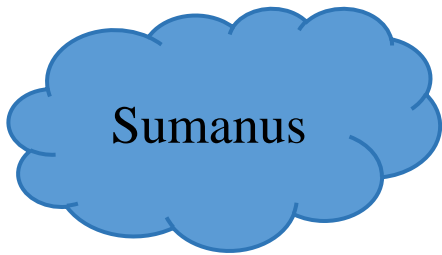
Bendrieji gebėjimai. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.

Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
---------------	------------------	----------------------

<p>1-3 m.</p>	<p><u>Skaičiavimas</u> Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug parodo pirštukais, kiek turi metukų. Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. <u>Matavimas</u> Randa reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Vartoja daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis-mažas; ilgas-trumpas; sunkus- lengvas; storas-plonas; toks pat, ne toks, kitoks, vienodi-skirtingi ir pan.</p>	<p>Klausytis ir teatralizuoti žaidimus, daineles, skaičiuotes, pasakėles, eilėraštukus ar žaisti žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama. Žiūrėti edukacinius filmukus apie pirštukus, su auklėtoja kas rytą skaičiuoti vaikus. Sudaryti sąlygas ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti, eksperimentuoti su spalvomis, dydžiais ir formomis. Skatinti vaiką pakartoti paveikslėliuose pavaizduotų objektų dydį, formą, spalvą nusakančius žodžius. Sudaryti galimybes rūšiuoti daiktus, eksperimentuoti su įvairių formų ir dydžių daiktais.</p>
<p>4m.</p>	<p>Pradedama skaičiuoti daiktus, lygina dvi daiktų grupes, vartoti kelintinius skaitvardžius. Atpažįsta ir atrenka apskritos, kvadratinės formos, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Lygina daiktus pagal ilgį, storį, aukštį. Taisyklingai pradeda apibūdinti dydžių skirtumus. Pradedama skirti dešinę ir kairę puses, nurodo kryptį savo kūno atžvilgiu. Įvardina paros dalis. Žino metų laikus ir jų požymius.</p>	<p>Sudaryti sąlygas skaičiuoti, klausti „Kiek?“ „Ar daiktų yra po lygiai?“ Skatinti dalytis vaišėmis. Ieškoti aplinkoje daiktų panašių į geometrines formas. Siūlyti žaidimus su įvairios formos figūromis. Pasiūlyti žaisti lego ar išbandyti išmaniąsias ugdymo priemones. Panaudodami artimiausioje aplinkoje esančius daiktus juos lyginti vienus su kitais (ilgesnis, trumpesnis, aukštesnis, žemesnis, storesnis, plonesnis), grupuojant nusakyti formą, dydį ir spalvą. Žaisti judrius žaidimus, skatinančius kaitalioti kūno padėtį. Kalbėtis apie tai, ką vaikas kasdien daro ryte, dieną, vakare, naktį. Pastebėti metų laikams būdingus požymius gamtoje, gamtos kalendoriuje. Žaidžiant žaidimus įvardinti savo veiksmus (pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn).</p>
<p>5m.</p>	<p>Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų savybių. Skaičiuoja bent iki 5. Geba sudaryti daiktų seką ir ją pratęsti. Skiria kelintinius skaitvardžius. Skiria trikampę, stačiakampę formas. Gali grupuoti daiktus pagal kelis požymius. Lygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai. Supranta, kaip skaitomos knygos. Skiria erdvinius santykius. Pradedama suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>Skatinti stalo žaidimuose patiems dalyti korteles, jas suskaičiuojant. Pasiūlyti žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, naudoti skaičiuotes išsiskaičiavimui. Ieškoti grupėje parašytų skaičių. Kasdienėse situacijose daryti ką nors tam tikra seka (pvz., žaidimai, žaidimai ir rateliai, dienos ritmas) Skaitant kūrinėlius, žiūrinėjant paveikslėlius, nusakyti įvykių ar veiksmų seką. Žaisti stalo žaidimus. Karpyti, paišyti, spalvinti įvairias formas, iš jų kurti aplikacijas, ornamentus, papuošimus. Iš pagaliukų ar kitų priemonių sudėlioti trikampį ir keturkampį. Skatinti vaiką naudoti sąlyginį matavimą daiktų dydžiams palyginti. Žaisti žaidimą „Mažas ar didelis“. Domėtis, ką vaikai veikė vakar, kalbėtis, kas bus rytoj. Lipdyti iš modelino.</p>

6m.	<p>Susieja daiktų kiekį su daiktų skaičių žyminčiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10.</p> <p>Lygina daiktų grupes pagal kiekį. Atpažįsta, atkuria, pratęsia sekas.</p> <p>Skiria plokštumos ir erdvės figūras. Klasifikuoja daiktus pagal įvairius požymius. Matuodamas naudojami sąlyginiais matais. Lygindamas dydžius, vartoja atitinkamus žodžius. Nusako erdvinius daiktų santykius.</p>	<p>Skatinti vaiko norą sužinoti, pažinti, kuo daugiau išmokti.</p> <p>Leisti pasirinkti vaikui įdomius stalo žaidimus, priemones, medžiagą, veiklą, kurioje dalyvaudamas lavintų savo mąstymo ir skaičiavimo įgūdžius.</p> <p>Mokyti vaiką pastebėti įvairius sekų sudarymo būdus ir jas kurti. Rasti aplinkoje daiktus, panašius į geometrines figūras.</p> <p>Matavimui naudoti sąlyginius matavimus. Siūlyti žaidimus, veiklą, kurioje vaikas išbandytų skirtingas matavimo priemones ir būdus, o rezultatus išreikštų tinkamais žodžiais.</p> <p>Žaisti žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu. Skatinti vartoti savaitės dienų pavadinimus. Ryte įvardina savaitės dienos pavadinimą, susipažįsta su kalendoriumi ir laikrodžiu, bando nuspręsti ką galima nuveikti per savaitę ar per valandą, pavyzdžiui: kas įvyks greičiau: užaugs gėlė ar ateis vakaras ir panašiai.</p> <p>Kalbėtis apie metų laikų kaitą, įvairiu metų laiku atliekamais darbais.</p>
-----	--	---

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybinių nuostatų. Save vertina teigiamai.

Bendrieji gebėjimai. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais..

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Atpažįsta save nuotraukose, veidrodyje.</p> <p>Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats.</p> <p>Kalba pirmuoju asmeniu. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi.</p> <p>Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, pavadina 5–6 kūno dalis</p>	<p>Žaisti su vaiku žaidimus, vartojant kūno dalių pavadinimus. Pasiūlyti žaislų su veidrodėliais, žaidimų su drabužių detalėmis.</p> <p>Skatinti suprasti, ką ir kaip gali padaryti pats, išreikšti savo norus.</p> <p>Domėtis, ką jis veikia, pritarti žvilgsniu, šypsena, pagirti, pasidžiaugti pasiekimais. Įvardyti daiktus, kurie priklauso vaikui, paminint jo vardą.</p> <p>Mokosi atpažinti savo daiktus bei rūbus tarp kitų daiktų</p>

		<p>Kalbėtis su vaikais, ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės. Žaisti žaidimą „Mergaitė ar berniukas?“. Pagirti vaiko pasiekimus atėjusiems jo pasiimti tėvams, kad vaikas tai girdėtų. Pakabinti vaiko darbelius taip, kad jis galėtų juos matyti.</p> <p>Apžiūrinėti nuotraukas, parodyti save bei šeimos narius, grupės draugus. Tyrinėti save ir draugus veidrodyje Parodyti ir pavadinti pagrindines kūno dalis. Klausosi pasakojimų, eilėraščių, dainelių apie kūno dalis. Žaidžiu žaidimą „Žmogaus kūno dalys“.</p>
4m.	<p>Supranta, kad turi savo norų, ketinimų. Pasako, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi kitas.</p> <p>Mano, kad yra geras, todėl kiti jį kiti mėgsta, palankiai vertina.</p>	<p>Pasiūlyti veiklos tyrinėjimams: „Kas aš esu?“, „Mano kūnas“, „Žmonių panašumai ir skirtumai“, „Mano ir kitų pomėgiai“.</p> <p>Domėtis ir klausinėti apie jų išpūdžius, jausmus. Dažnai kartoti, kad vaikas yra ypatingas ir svarbus kitiems grupėje.</p>
5m.	<p>Supranta, kad jis auga ir keičiasi.</p> <p>Žino, kad priklauso šeimai, savo grupei.</p> <p>Savęs vertinimas nepastovus.</p> <p>Siekia kitų dėmesio.</p>	<p>Kalbėti su vaiku apie jo pasikeitimus.</p> <p>Tyrinėti, koks buvo anksčiau, koks yra dabar ir koks bus ateityje.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie tai, kas yra gerai, o kas blogai.</p> <p>Vertinti vaiko poelgius, o ne asmenybę. Skatinti vaikus bendrauti tarpusavyje, įtraukiant tykius, atsiskyrusius vaikus.</p> <p>Įžeidus, nuskriaudus draugą paskatinti atsiprašyti.</p> <p>Žiūrėti ir aptarti paveikslėlius, filmus, foto nuotraukas, žaisti vaidmeninius, kūrybinius, siužetinius žaidimus šeimos tematika.</p>
6m.	<p>Suvokia šeimą, bendruomenę, Tėvynę.</p> <p>Geba daryti įtaką kitam, atsakingai pasirinkti ir priimti sprendimus.</p> <p>Savo gebėjimus ir save vertina teigiamai.</p> <p>Siekia pripažinimo.</p>	<p>Paskatinti samprotauti apie save, savo pomėgius, veiklą. Pasakoti apie save, naudojant nuotraukas, piešinius, kurti pristatymą apie savo šeimą.</p> <p>Leisti vaikui vis daugiau rinktis pačiam.</p> <p>Skatinti juos pozityviai reaguoti į klaidas.</p> <p>Skatinti pokalbius, diskusijas apie fizines savybes, pomėgius ir elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę.</p> <p>Pokalbio, diskusijos, žaidimo metu padėti vaikui suprasti, atpažinti palankumo ir nepalankumo jam ženklus.</p>

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybines nuostatas. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Bendrieji gebėjimai. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
--------	-----------	---------------

1-3m.	<p>Juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus. Stebi, mėgdžioja, klausinėja. Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.</p> <p>Džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p>	<p>Duoti tokių žaislų, kurie skatintų stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais, kuriais galima įvairiais būdais manipuliuoti, esant minimaliai suaugusiojo pagalbai.</p> <p>Leisti vaikams žaisti ir mokytis individualiu tempu.</p> <p>Žaislus ar žaidimui tinkamus daiktus parinkti lengvus ir sudėtingesnius.</p> <p>Atkreipti dėmesį į vaiko ketinimus, norą ką nors išbandyti, pažinti, ir kurti sąlygas vaikui mokytis. (smėlio dėžėje žaisti smėlio žaislais, bandyti pačiam palieti kieme augančias gėles) Leisti vaikams spręsti patiems, kada jiems reikalinga pagalba.</p> <p>Vaikus drąsinti inicijuoti žaidimus. Džiaugtis išmokus naujos dainelės judesių.</p>
4m.	<p>Mokosi žaisdamas, stebėdamas, klausinėdamas. Pradedą suprasti mokymosi procesą.</p>	<p>Skatinti pasakyti, ko vaikas nori išmokti, sudaryti sąlygas mokytis to, ko jis nori, po veiklos įvardinti, ką sužinojo, ką veikė, užduoti rūpimus klausimus, diskutuoti, aktyviai ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose. Stebėti, padėti ir padrąsinti.</p> <p>Kalbėtis su vaikais apie tai, ką veikė per dieną ir ko išmoko.</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikams eksperimentuoti, stebėti, tyrinėti, išmokti naujų sąvokų, daryti išvadas.</p> <p>Tyrinėti sveiko maisto piramidę, pusryčiaudami, pietaudami ar vakarienėdami panaudoti savo įgytas žinias.</p>
5m.	<p>Norėdami išmokti pasako, drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. Aptaria padarytus darbus.</p>	<p>Vaikus drąsinti, nebijoti suklysti ką nors darant, iškelti klausimus, problemas, galvoti, kaip rasti atsakymą ar sprendimą. Skatinti domėjimąsi aplinkiniu pasauliu, numatyti veiklos, skatinančios jį tyrinėti ir pažinti.</p> <p>Skatinti kalbėti apie savo žaidimus, kitą veiklą ir taip plėtoti jų refleksijos gebėjimus.</p>
6m.	<p>Kalba apie tai, ką norėtų išmokti. Laiko save tikru mokiniu, atradėju.</p> <p>Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Ieško ir randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose.</p>	<p>Veiklos metu pasikalbėti su vaikais, ko jie nori išmokti, kaip jie gali mokytis. Leisti, siūlyti vaikams naudotis imitaciniams žaidimams tinkamomis priemonėmis</p> <p>Sudaryti sąlygas vaikui žaisti sudėtingus žaidimus ir kartu mokytis tyrinėti daiktus, medžiagas, jų savybes ir kitų dalykų. Supažindinti vaikus su enciklopedijomis, interaktyviomis ugdymo priemonėmis, leidžiama, siūloma bei mokoma jais naudotis. Kalbėtis su vaikais apie tai kaip jie mokosi, kaip dar galima mokytis. Tyrinėti žemėlapius, patiems juos kurti.</p>

		<p>Skatinti gerąją konkurenciją tarp grupės draugų žaidžiant, tyrinėjant, mokantis. Priimti vaikų siūlomas idėjas ryto ratui, šventėms.</p> <p>Piešti sudėtingesnius piešinius, juos komentuoti. Gaminti patiems žaidimo priemones, konstruoti ir kurti žaislus, juos naudoti žaidimuose. Žaisti klausimų – atsakymų žaidimus. Gebėti įvardyti tai, ką jau moka ir ko nori išmokti.</p>
--	--	---

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti

Bendrieji gebėjimai. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbando jau žinomus veikimo būdus. Stebi, kitus ir išbando jų naudojamus būdus.</p> <p>Nepavykus įveikti kliūties, meta veiklą arba laukia pagalbos.</p>	<p>Drąsinti vaiką: „Tau pavyks!“, „Pabandyk kitaip!“, „Na, dar kartą!“.</p> <p>Rodyti vaikams būtinus veiksmų su daiktais būdus, stebėti kaip tai daro kitas vaikas, bandyti atkartoti veiksmą.</p> <p>Patarti, kaip elgtis įvairiose sudėtingose situacijose, padėti, kad labiau savimi pasitikėtų.</p>
4m.	<p>Mėgina išbandyti, aiškintis ir spręsti iškilusius sunkumus bendradarbiaudamas su kitais.</p>	<p>Skatinti vaikus imtis pagal jų galimybes sudėtingos veiklos.</p> <p>Pateikti kelis sprendimo būdus, padedančius įveikti kliūtis, kad vaikas pasirinktų vieną iš jų.</p> <p>Drąsinti vaikus kartu ieškoti išeičių. Padėti vaikams įveikti sunkumus: tariantis, jiems padedant.</p>
5m.	<p>Aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus. Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais.</p>	<p>Siūlyti vaikams sudėtingos veiklos, drąsinti jos imtis, drąsiai bandyti, eksperimentuoti, tartis su kitais. Stebėti mokomuosius filmukus, klausytis pasakų, kuriose herojai patenka į bėdą, patarti, kaip tą bėdą įveikti. Aiškintis savo priimtų sprendimų galimas pasekmes.</p>
6m.	<p>Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė, ieško tinkamų sprendimų, numato galimus rezultatus.</p>	<p>Užduoti vaikams atvirusius klausimus, padedančius apmąstyti problemą. Numatyti sprendimo etapus, galimus sunkumus ir numatomus rezultatus.</p> <p>Siūlyti vaikams probleminių užduočių, kurias įveikti turėtų jie patys. (lašina su pipetėmis spalvotą vandenį į kamštelius, stebi vandens kiekį pipetėje; naudojami piltuvai, mokosi pripilti gertuvę neperpilant indo kiekio; pincetu dėlioja paveikslėlį iš spalvotų konfeti, mokosi taisyklingai laikyti pincetą; užsuka skirtingų dydžių varžtus veržlėmis, rūšiuoja gumos, plastiko, medžio daiktus ir pan.)</p>

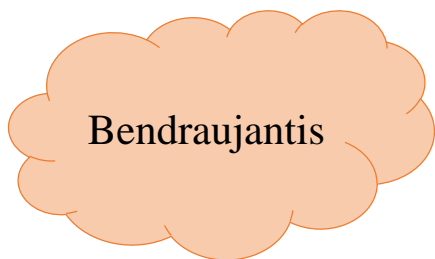
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybines nuostatos. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Bendrieji gebėjimai. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda)..

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	Būdinga greita nuotaikų kaita. Atpažįsta džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas ir į jas skirtingai reaguoja. Pradeda vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus	Turėti veidrodį, kad vaikai matytų savo veido išraiškas ir galėtų įvardyti savo emocijas. Vartyti ir skaityti „nuotaikų knygeles“, kuriose veikėjai yra skirtingos nuotaikos, parodyti paveikslėlį su besijuokiančiu ar verkiančiu vaiku. Dainuoti skirtingų nuotaikų daineles. Įvardyti vaikų bei savo emocijas. Reaguoti į kito vaiko emocijas, paguosti šalia esantį nuliūdusį draugą. Mokyti atsiprašymo ir susitaikymo ritualų. Žaisti žaidimus „Mylu mylu spust“, „Kuti kuti kutinėlių“, Veidelis“ (demonstruojant vis kitą emociinę išraišką), „Kiškeliu skauda“.
4m.	Pradeda suprasti, kad jaučia skirtingas emocijas ir jas skirtingai išreiškia. Įvardina pagrindines emocijas ir jas atpažįsta kitų elgesy, veiksmuose, ir tinkamai į tai reaguoja.	Paskatinti žymėti savo nuotaiką, parenkant ją atitinkantį nuotaikų veidelį. Pasiūlyti idėjų nuotaikoms ir jausmams tyrinėti. Stebėti save ir savo draugus veidrodyje, atpažinti matomas emocijas. Stebėti grupės draugų ir suaugusiųjų emocijų raišką veiklų metu. Pasiūlyti žaidimų ugdančių empatiją. Panaudodami jausmų/emocijų korteles stengtis išreikšti savo jausmus, būseną, mintis. Skaityti knygeles apie jausmus ir jų išraišką. Stebėdami situacijų korteles, aptarti matomą situaciją, nusakyti veikėjų emocijas, ir stengtis suprasti kito žmogaus emocijas tam tikroje situacijoje.
5m.	Atpažįsta bei pavadina savo ir kitų jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. Geba atjausti kitą.	Skatinti išreikšti savo jausmus ir emocijas dainuojant, piešiant, šokant, komentuojant jausmų paveikslėlius. Kalbėtis apie savijautą „Ryto rate“, skaityti „Jausmų knygeles“. Įsijausti į kito savijautą vaidinant, inscenizuojant. Paskatinti vaikus žodžiais išreikšti įvairius jausmus, kilusius skirtingose situacijose Žaisti įvairius loginius žaidimus, dėliones, stebėti ir aptarti mokomuosius-lavinamuosius filmus.
6m.	Apibūdina savo jausmus, komentuoja juos sukėlusias priežastis. Suvokia, kaip jaučiasi kitas ir ieško išeities bei būdo jam padėti.	Paskatinti samprotauti, kas džiugina, liūdina ar piktina ir kodėl? Skatinti bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai

		<p>bendradarbiauti. Aptarti su vaikais, ką galima daryti, kai kyla nesutarimai, kokias rasti išeitis.</p> <p>Pasitelkiant literatūros, filmų personažus, kasdienes situacijas, žaidimą, vaikams padedama suprasti, kad įvairūs gyvenimo įvykiai sukelia skirtingų jausmų ir išgyvenimų.</p> <p>Žiūrint filmukus, klausantis pasakų įvardinti veikėjų emocijas, jausmus, ir kokiais būdais galima padėti, kad žmogus pasijustų geriau.</p> <p>Sukurti situacijas, pasiūlyti pratimus, terapijas (kvėpavimas, mankšta, „vaizduotės kelionė“, muzikos klausymas, piešimas ir kt), kurie padėtų pasijusti geriau.</p>
--	--	---

Bendraujantis

SAKYTINĖ KALBA		
<p><i>Vertybines nuostatas.</i> Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba</p> <p><i>Bendrieji gebėjimai.</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.</p>		
Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą, trumpus tekstukus: žaidinimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienvartarke susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus.</p> <p>Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. Noriai dalyvauja pokalbiuose.</p> <p>Dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose.</p> <p>Kalba dviejų trijų žodžių sakiniiais apie save.</p> <p>Padedant kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.</p> <p>Sako „ačiū“, „prašau“.</p> <p>Vienu ar keliais žodžiais atsako į elementarius klausimus.</p>	<p>Nuolat kalbėti apie artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, santykius, tą patį dalyką nusakyti kuo įvairesniais žodžiais. Taisyklingai vadinti aplinkoje esančius daiktus ir žaislus. Skatinti vaiko klausinėjimą. Sutapatinti žodžio tarimą su daikto ar veiksmo rodymu. Kasdien raiškiai deklamuoti, pasakoti trumpus tekstukus.</p> <p>Palaikyti vaiko norą kartoti dainelių, eilėraštkų, žaidinimų, pasakėlių tekstų garsus, žodžius, frazes, juos papildant kūno kalba.</p> <p>Mokyti suprasti suaugusiojo prašymus. Kalbinėmis užduotimis kelti klausimus: „Koks?“, „Kodėl?“, „Kur?“, „Kaip?“. Skatinti vaiką atsakyti. Kalbant skatinti vaiką vartoti mandagumo žodelius.</p> <p>Kartu su vaiku žiūrint vaikiškus filmukus, skatinti jį pasakoti apie tai, ką matė ir girdėjo žodžiais ir gestais.</p>

		Žaisti žaidimus: „Atspėk, kas čia?“, „Pirštukų pasakėlės“, „Kas čia?“, „Pakartok“.
4m.	<p>Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų pasakų, pasakojimų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba.</p> <p>Pradeda išklausti ir suprasti, ką jam sako, aiškina suaugusysis.</p> <p>Kalba, pasakoja apie tai, ką jautė, veikė, matė, girdėjo.</p> <p>Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpus kūrinius.</p>	<p>Skatinti vaiką įvairiose bendravimo situacijose kalbėtis su draugais ir suaugusiais, vartojant elementarius mandagumo žodžius.</p> <p>Skatinti vaiką kalbėti apie veiklą, išgyvenimus, vartojant girdėtus naujus žodžius. Su vaiku kalbėti taisyklingų konstrukcijų sakiniais, taisyklingai tariant gimtosios kalbos garsus, skatinant įvairiuose žodžiuose juos atpažinti.</p> <p>Mokyti mintinai trumpų eilėraščių.</p> <p>Klausytis auklėtojos sekamos/skaitomos pasakos, atkartoti pasakos siužetą, atsakyti į pateiktus klausimus, įvardinti pasakos veikėjus, aptarti pasakos siužetą. Atkartodami girdėtą pasaką kurti savo pasakos inscenizaciją.</p>
5m.	<p>Klausosi įvairaus turinio tekstų ir juos supranta.</p> <p>Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, kompiuterinius žaidimus. Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais. Vartoja daugumą kalbos dalių. Išgirsta pirmą ir paskutinį žodžio garsą. Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraščius.</p>	<p>Sudaryti galimybę vaikui susipažinti su įvairių žanrų tekstais, pajauti jų stilistinę įvairovę. Skaityti skelbimus, reklamines skrajutes, įvairių enciklopedijų tekstus, autorines pasakas.</p> <p>Skatinti vaiką kalbėti apie savo norus, įspūdžius, užduodant atvirus klausimus. Plėsti ir turtinti žodyną įvairiais techniniais terminais.</p> <p>Parūpinti vaikams pasakų knygelį, skaityti jiems. Skatinti kurti trumpas istorijas, pasakėles.</p>
6m.	<p>Žino mįslių, erzinimų, pajuokavimų. Supranta kūrinių turinį, įvykių eigą, Supranta perkeltinę žodžių prasmę. Kalba natūraliai, sprendžia problemas. Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą.</p> <p>Kalba taisyklingais sudėtiniais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Nusako garso vietą žodyje. Atpasakoja ir kuria įvairaus sudėtingumo kūrinius.</p>	<p>Klausytis įvairios stiliškos tekstų. Padėti vaikui suvokti turinį, išskirti įvykių eigą. Svarstyti, diskutuoti, pasakoja pagal paveikslėlius, žaidžia žaidimus „pabaik žodį“, „Sugalvok žodį“. Žaidžia dėlionėmis „paveikslėliai, raidės, žodžiai“. Skatinti vaikus klausinėti, diskutuoti.</p> <p>Pratinti vaiką reikiamą informaciją perduoti kitiems.</p> <p>Žaisti su garsais: sugalvoti žodžius iš nurodyto garso, rasti garso vietą žodyje. Žaisti susikaupimo žaidimą „Atkartok“.</p> <p>Išmėginti kalbinės raiškos priemones kuriant dialogus, inscenizuojant, vaidinant. Inicijuoti įvairius vaikų žodžių žaidimus, pasakojimų būdus: spontaniškus, atkuriamuosius, kūrybinius, fantastinius, ir kt.</p> <p>Dalyvauti išvykose į policija, gaisrinę, botanikos sodą, pasakoti savo įspūdžius.</p> <p>Vaidinti lėlių teatro lėlėmis, žaisti pirštukų žaidimus. Klausytis ir atkartoti kūrinius „Tukšėjimo pasaka“, „Girgždėjimo pasaka“.</p>

RAŠY TINĖ KALBA

Vertybines nuostatos. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Bendrieji gebėjimai. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Pradeda atpažinti mėgstamas knygeles. Reaguoja į skaitomą tekstą, kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Sieja paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p>Laikant vaiką ant kelių, skaityti knygutę, rodyti paveikslėlius, kalbėti apie juos. Parūpinti vaiko rašinėjimams popieriaus ir jo amžiui tinkančių įvairių rašiklių. Spalvinti įvairius paveikslėlius skirtingomis priemonėmis (kreidelėmis, pieštukais, flomasteriais ir kt.); braukti piršteliu smėlyje skirtingas linijas ir formas; su pagaliuku ar kita priemone raižyti įvairias linijas plastiline; teptuku tepti dažus ant skirtingų paviršių (lapo, plėvelės, ledo, folijos ir kt.). Skaityti vaikui kelis kartus per dieną, parinkus trumpus tekstus, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai. Skaityti normaliai, vengti vaikiškų intonacijų, teatrališkumo, bet skirtingai perteikti atskirų personažų kalbą. Nuolat atkreipti vaikų dėmesį į jų artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškinti jų reikšmę. Pozityviai vertinti vaiko keverzones. Džiaugtis jo pasiekimais. Nuolat skatinti keverzonėmis reikšti savo mintis</p>
4m.	<p>Atpasakoja girdėtus kūrinėlius, matytus vaizdus. Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, savo sukurtus kūrinėlius. Domisi įvairiomis rašymo priemonėmis ir rašymu.</p>	<p>Skatinti vaiką domėtis suaugusiojo skaitomu tekstu. Vaikui užduoti klausimus apie tai, ką „perskaitė“. Atsakymus užrašyti, paskaityti ir pasiūlyti iliustruoti. Žiūrint paveikslėlį skatinti apie jį pasakoti, kas ką daro, ką kalba. Turtinti vaiko aplinką įvairiais rašikliais. Skatinti keverzonėmis užrašyti savo vardą, pavardę, norus, pasirašinėti po dailės darbais. Verti vardo, pavardės raidžių karolius. Tyrinėti turimas knygas, žurnalus, pastebėti atskiras raides, simbolius. Aplinkoje ieškoti žinomų simbolių, raidžių.</p>
5m.	<p>Domisi raidėmis, atpažįsta kai kurias raides. Sugalvoja pavadinimus knygelėms. Kopijuoja raides, paprastus žodžius. Kuria ir gamina rankų darbo knygeles. Braižo ir bando rašyti raides.</p>	<p>Grupėje kurti kuo įvairesnę raidžių aplinką. Nuolat kreipti vaiko dėmesį į aplinkoje esančius užrašus, simbolius, reklaminius užrašus. Skatinti vaiką pavadinti savo sukurtas knygeles, piešinius, darbelius.</p>

		<p>Skatinti nusakyti veikėjų, daiktų, veiksmų savybes būdvardžiais, veiksmožiais, jaustukais, išiktukais, dalyviais,rieveiksmiais. Skatinti kurti skelbimus, kvietimus, reklamas.</p> <p>Kopijuoti atskiras raides, žodžius.</p> <p>Pasirašyti savo darbelius pirmąja vardo raide arba visu vardu.</p>
6m.	<p>Domisi knygomis, supranta siužetą, klausinėja. Supranta ryšį tarp knygos teksto ir iliustracijų. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Suvokia garso ir raidės santykį. Pradedą skirti garsus, skiemenis. Gali perskaityti dažnai matomus užrašus. Spausdintomis raidėmis juos užrašyti.</p>	<p>Grupės knygų lentyną nuolat papildyti įvairių žanrų knygomis, lankytis mažojoje darželio bibliotekėlėje, keistis knygomis, jas vartyti, patiems „skaityti“, ugdyti pagarbą knygoms.</p> <p>Kartu su vaiku kasdien skaityti knygas. Pakalbėti apie skaitomo teksto veiksmą, įvykius. Organizuoti vaiko vardo raidžių dieną.</p> <p>Skaitant knygeles, atkreipti dėmesį į atskiras raides, žodžius.</p> <p>Sudaryti vaiko vardo raidžių žodynėlį. Grupės aplinkoje naudoti daiktų pavadinimų korteles. Gaminti savo vardo korteles, kopijuoti knygelius, aplinkos daiktų pavadinimus. Žaisti loto žaidimus.</p> <p>Skatinti kopijuoti reikiamus žodžius, raides, simbolius nuo įvairių leidinių. Naudoti planšetę, kompiuterį.</p>

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vertybines nuostatos. Nusiteikę geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais

Bendrieji gebėjimai. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. Parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Mėgsta žaisti kartu su juo, stebi ir mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. Vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus. Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos. Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. Drąsiai veikia, išbando ką nors nauja. Mėgdžioja, tačiau žaidžia savaip. Nori veikti savarankiškai, kartais užsispiria. Ramiai stebi nepažįstamus žmones šalia esant suaugusiam.</p>	<p>Sukurti ir laikytis atsisveikinimo su tėvais ritualų: apsikabinti, pamojuoti per langą, palikti savo nuotraukėlę, žaislą iš namų ir kt. Grupėje turėti įdomių žaislų pažaisti su vaiku, kol nusiramins.</p> <p>Pastebėti, padrašinti ir paskatinti vaiką. Bendrauti su vaiku tik pozityviai. Pristatyti naujus žaislus, pažaisti kartu, o vėliau skatinti žaisti savarankiškai. Siūlyti vaikams kuo įvairesnių veiklų (tapyti, piešti, klijuoti, spalvinti, lipdyti, dėlioti dėliones, statyti statinius iš kaladėlių, vartyti knygeles ir kt.). Kviesti vaikus padėti auklėtojai grupės žaislų, priemonių priežiūroje ir tvarkyme.</p> <p>Bendradarbiauti su vaiko tėvais.</p> <p>Svečiuotis kitoje grupėje, susipažinti su kitos grupės vaikais ir suaugusiais. Stebėti, įsiminti ir kartoti suaugusiųjų elgesį (pasisveikinti,</p>

		atsisveikinti, padėkoti ir kt.). Dalyvauti darželio pramogose, tradicinėse šventėse, spektakliuose.
4m.	Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos.	Pasiūlyti vaikams veiklos, per kurią reikia kalbėti apie šeimą. Organizuoti šeimos dienas grupėje. Kviesti tėvus dalyvauti grupės veikloje. Organizuoti stalo žaidimų vakarus, teminius užsiėmimus su tėveliais. Klausytis vaikų, skatinti pasakyti savo norus, sumanymus, idėjas, padėti juos įgyvendinti. Padėti vaikams laikytis tvarkos, kontroliuoti savo elgesį. Susipažinti su įstaigoje dirbančiu personalu, domėtis ir stebėti jų veiklą.
5m.	Laikosi sutartų taisyklių. Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis	Vaikams prašant įsitraukti į žaidimus, atlikti antraeilius vaidmenis, palaikyti jų sumanymus, užduoti klausimų, padedančius plėtoti žaidimą. Kalbėtis su vaikais apie tai, kuo naudingos elgesio taisyklės, apie tinkamą bendravimą su tėvais, broliais ir seserimis.
6m.	Pagarbiai, mandagiai bendrauja su suaugusiaisiais, stengiasi laikytis susitarimų. Žino, kad negalima bendrauti su nepažįstamais.	Skatinti geranoriškai bendrauti. Kartu su vaikais sudaryti dienotvarkę, kartu kurti elgesio grupėje taisykles, tinkamo elgesio modelius, juos išbandyti ir taikyti savo kasdieniame gyvenime. Skatinti vaikus išsakyti savo nuomonę įvairiais klausimais. Aiškintis bendravimo taisykles su nepažįstamais, susipažinti su galimomis grėsmėmis, dalyvaujant ekskursijoje policijos nuovadoje.

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vertybines nuostatas. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais

Bendrieji gebėjimai. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą mėgdžioti judesius ir veiksmus. Duoda žaislą kitam ir atima, supykęs gali suduoti. Trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į	Paskatinti vaikus žaisti greta. Komentuoti vieno ir kito norus, emocijas, veiksmus. Paskatinti būti geranoriškiems vienas kitam. Stebėti vaikus, stabdyti netinkamus veiksmus, aiškinti, kodėl negalima taip elgtis. Organizuoti žaidimus, kuriuose vaikams ką nors reikėtų daryti paeiliui arba greta keliems vienu metu (statyti su draugu bendrą bokštą ar kitą statinį, drauge gaminti, kviesti draugus ragauti ir kt.) Vaikams stebėti save ir

	savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo. Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.	draugus veidrodyje, rodyti įvairias veido išraiškas, juokauti, apkabinti, paglostyti draugą, kai jam liūdna.
4m.	Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus. Geba palaukti savo eilės, dalijasi žaislais.	Naudoti įvairius būdus, padedančius vaikams palaukti savo eilės. Skatinti prašyti žaislo, tartis dėl žaislo, žaisti juo kartu, pasidalyti žaislais ir palaikyti vaikų draugystes. Žaisti siužetinius žaidimus „Aš ir tu“, „Šeima“, „Kirpykla“. Organizuoti žaidimus, kuriuose vaikams ką nors reikėtų daryti paeiliui arba greta keliems vienu metu.
5m.	Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia. Geranoriškai veikia kartu su kitais.	Padėti atstumtiesiems įsitraukti į žaidimus. Siūlyti įvairios veiklos apie bendruomenę, žmones, jų veiklą, panašumus ir skirtumus. Stiprinti tinkamą, draugišką vaikų elgesį. Žaisti stalo žaidimus su savo draugu. Skatinti bendradarbiavimą, organizuojant projektinę veiklą grupėje ar veikiant komandose.
6m.	Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi dėl žaidimų ir veiklos, dėl visiems priimtino elgesio.	Organizuoti edukacines ekskursijas, išvykas, veiklas, suteikiančių naujų įspūdžių žaidimų praturtinimui. Paskatinti vaikus aiškintis, kas yra gerai, o kas blogai. Kartu su vaikais kurti taisykles, susitarimus, pasiryžtant jų laikytis. Skatinti bendradarbiavimą, organizuojant projektinę veiklą grupėje ar veikiant komandose ar porose. Kalbėtis apie draugus ir draugystę. Lankytis kitose grupėse, užmezgant pažintis su dar nepažįstamais vaikais, mokytis priimti svečius savo grupėje.

Sveikas

FIZINIS AKTYVUMAS

Vertybines nuostatas. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Bendrieji gebėjimai. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
--------	-----------	---------------

<p>1-3m.</p>	<p>Savarankiškai stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, šoną ir atgal, pralenda per kliūtis keturpėscia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą, ridena, meta, gaudo. Pastovi ant vienos kojos.</p> <p>Vaikščiudamas apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. Bėga keisdamas kryptį, greitį.</p> <p>Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų.</p> <p>Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės, nušoka nuo laiptelio, peršoka liniją. Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius.</p>	<p>Siūlyti įvairius žaidimus lavinančius ir įtvirtinančius vaiko judėjimą. Sudaryti vaikams galimybę laisvai judėti įvairoje aplinkoje.</p> <p>Organizuoti siužetinius pratimus, kurie skatintų vaiką peržengti kliūtis, eiti plačia linija. Sudaryti sąlygas vaikams laiptoti kopėtėlėmis. Siūlyti statyti bokštelių, užsukti ir atsukti dangtelius. Duoti lipdyti iš minkšto plastilino. Pasiūlyti vedžioti labirintą pieštuku ar piršteliu.</p> <p>Sudaryti galimybes vaikui ridenti, gaudyti, mėtyti, spardyti kamuolius.</p> <p>Siūlyti žaidimus ir žaislus, kuriuose atliekami sukamieji plaštakos judesiai.</p> <p>Žaidžiami siužetiniai žaidimai „Atnešk žaisliuką takeliu“, „Perženka kaladėlę“ ir kt.</p>
<p>4m.</p>	<p>Stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis: eina ant pirštų galų, eina siaura (5 cm) linija, gimnastikos suoleliu, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. Mina ir vairuoja triratuką.</p> <p>Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų.</p> <p>Atlieka judesius plaštaka ir pirštais.</p> <p>Gaudo didelį kamuolį.</p> <p>Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p>	<p>Siūlyti vaikui įvairių žaidybinių situacijų, skatinančių vaikščioti ant pirštų, ir kulnų. Sudaryti sąlygas važinėti triratukais, paspirtukais.</p> <p>Minkyti tešlą, lipdyti iš modelino, plastilino.</p> <p>Leisti kirpti nesudėtingas formas, po to priklijuoti jas ant popieriaus. Žaisti su smulkiomis, įvairių formų kaladėlėmis.</p> <p>Įvairius daiktus imti žnyplėmis ar pincetu.</p> <p>Skatinti vaikus judėti įvairiais būdais- šokuoti, eiti, bėgti, eiti atsitūpus ir kt.</p>
<p>5m.</p>	<p>Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, judėdamas vingiais. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir pirmyn ant vienos kojos, šokinėja per virvutę. Laipioja lauko įrenginiais.</p> <p>Spiria kamuolį į taikinį.</p> <p>Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.</p>	<p>Sugalvoti maršrutą, kad vaikas galėtų eiti, bėgti, perlipti suola, pralįsti po kėde ir t.t. Organizuoti bėgimo estafetes su kliūtimis, įvairiomis užduotimis, panaudojant skirtingas priemones. Žaisti žaidimus su išsisukinėjimais.</p> <p>Siūlyti vaikams šokinėti per šokdynę, lanką. Pasiūlyti piešti įvairias linijas, pieštuku apvesti įvairius trafaretus. Pirštų motorikai lavinti siūlyti sagų, rutuliukų, karoliukų vėrimą, skalbinių segtukų segiojimą.</p>
<p>6m.</p>	<p>Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Ištvėringas, bėgioja greitai ir įvairiai. Šokinėja ant vienos kojos pirmyn, šoka į toli, į aukštį. Važiuoja dviračiu. Tikslėsnė rankos ir akies koordinacija piešiant, kerpančiant. Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus</p>	<p>Organizuoti vaikams estafetes, kurių metu vaikai galėtų judėti poroje, komandoje. Sudaryti sąlygas žaisti žaidimą „Klasės“, šokinėti per gumytę. Pasiūlyti siuvinėti pagal trafaretą; ant kartono, išdūrus skylutes, kurti įvairius raštus, siuvinėti. Parūpinti priemonių, tinkančių konkretiems sportiniams žaidimams (krepšinio, futbolo kamuolius, badmintono rakečių, kėglių, lazdų, salės riedulio vartų). Organizuoti sportinius žaidimus, kad vaikai galėtų varžytis tarpusavyje.</p>

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Bendrieji gebėjimai. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	<p>Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramimo.</p> <p>Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguodamas į juo besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius.</p> <p>Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais.</p> <p>Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos.</p> <p>Žaisdamas kalba su savimi, nes kalba padeda sutelkti dėmesį, kontroliuoti savo elgesį.</p> <p>Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus</p> <p>Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų.</p>	<p>Į vaiko išreikštus poreikius reaguoti nuosekliais, pastoviais veiksmais, intonacijomis, žodžiais.</p> <p>Nustatyti vaikui ir jo veiklai būtinus apribojimus ir nuosekliai jų laikytis. Suteikti vaikui galimybę išreikšti savo emocijas.</p> <p>Padėti vaikams nusiraminti, pasiūlant minkštus, švelnius daiktus, leisti miegoti, apsikabinus iš namų atsineštą mėgstamą žaislą.</p> <p>Vaikams parodyti, kaip reikėtų elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Žinoti ir taikyti kiekvienam vaikui priimtina dienos ritmą, priimtinus nusiramimo būdus.</p> <p>Pasiūlyti vaikams žaislų ar priemonių, padedančių išreikšti jausmus. Žaidimui pasiūlyti lėles su emocija veide.</p> <p>Skatinti vaikus vartoti žodžius, pasakant, ko jie nori. Paaiškinti ar suvaidinti, kaip vaiko elgesys įskaudino kitus. Dažnai klausti vaikų, ar jiems nereikia pagalbos.</p> <p>Pasiūlyti vaikams būdų, kaip spręsti kylančius konfliktus.</p> <p>Įrengti grupėje nusiramimo, gerų emocijų kampelį. Leisti vaikui pačiam pasirinkti, nuspręsti, ką darys, kaip pasielgs toje veikloje, kurioje jis jau sugeba priimti sprendimą. Savo veido išraiška ir kalbos intonacijomis padėti vaikui valdyti savo emocijas ir spontaniškus impulsus.</p> <p>Vaikui žaidžiant su lėlėmis, parodyti daugiau, nei vaikas vartoja, emocijų ir jausmų raiškos būdų. Pagirti vaiką, kai jis atsižvelgia į suaugusiojo prašymą ir nepažeidžia susitarimų.</p>
4m.	<p>Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą.</p> <p>Nuolat primenant, laikosi grupėje ir žaidimų metu numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p>	<p>Siūlyti žaidimus, padedančius mokytis spręsti konfliktines situacijas ir rasti tinkamą išeitį. Kalbėtis apie tinkamus emocijų raiškos būdus.</p> <p>Kartu su vaikais nustatyti paprastas kasdienės elgesio grupėje taisykles, jas taikyti kasdienėje veikloje</p> <p>Stebėdami informacinį filmuką „Kakė Makė – Kaip suvaldyti pyktį?“ sutelkti dėmesį, atpažinti ir aptarti matytas emocijas.</p>

5m.	Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais. Ieško konflikto sprendimo būdų. Priminus laikosi grupėje numatytos tvarkos ir taisyklių	Parūpinti grupėje žaislų ir priemonių, kurie padeda vaikui suvaldyti emocijas. Klausytis ramios, atpalaiduojančios muzikos. Skatinti vaiką pačiam spręsti nesutarimus, ieškoti išeičių. Pastebėti vaiko pastangas laikytis tvarkos ir susitarimų.
6m.	Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio, ieško taikių išeičių ir nusiramavimo būdų. Stengiasi suvaldyti savo neigiamas emocijas. Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir jų laikosi.	Padėti vaikui išreikšti savo jausmus. Kalbėtis apie tinkamas išeitis konfliktinėse situacijose. Padėti įvardyti sudėtingus jausmus. Paskatinti susirasti nusiramavimui, atsipalaidavimui tinkamą veiklą. Stebėti gyvenimą šeimoje, grupėje, klausytis ir aptarti perskaitytus literatūros kūrinius, aiškintis, koks elgesys yra netinkamas. Žaidimai su taisyklėmis pagal situaciją.

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinių nuostatų. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Bendrieji gebėjimai. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi.

Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Amžius	Gebėjimai	Ugdymo gairės
1-3m.	Valgo ir geria padedamas suaugusiojo arba savarankiškai. Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas.	Skatinti vaiką valgyti savarankiškai, tvarkingai, pasakant ar parodant, kaip valgo grupės vaikai. Skatinti ragauti ir valgyti įvairų maistą, pratinant gerai sukramtyti. Virti lėlytei košę, ją maitinti. Rengiant vaiką, pratinti apsirengti ir nusirengti drabužėlius tam tikra tvarka, apsiauti ir nusimauti avalynę. Žaisti žaidimą „Aprenk lėlytę“, dėlionę „Surask lėlytei drabužėlį“. Mokyti taisyklingai naudotis tualetu, plautis rankas. Naudoti įvairias spalvotas, kvėpiančias vaikiškas higienos priemones. Dainuoti daineles apie rankyčių prausimą. Dainuoti dainelę „Košė, malošė“, žaisti žaidimus „Virus viru košė“, „Verdu, verdu aš sriubytę“, „Kuo aš apsirengsiu, eidamas į lauką ar iš darželio namo?“, „Aprenk draugą“. Skatinti klausytis ir (ar) imituoti eilėraštkus. Kalbėtis su vaikais apie švarą. Sistemingai skatinti pažaidus sudėti žaislus ir kitas priemones į vietą.
4m.	Valgo gana tvarkingai. Žino, kad reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. Priminus, laikosi asmeninės higienos taisyklių. Jau turi kai kuriuos savitarnos įgūdžius.	Organizuoti žaidimus formuojančius teigiamus maitinimosi įgūdžius. Žaidžiant vaikai mokomi atskirti pagrindines produktų grupes. Įtraukti vaikus į stalų tinkamą serviravimą. Aiškinti, kodėl reikia plauti vaisius, daržoves, stebėti mokomuosius filmukus apie švarą.

	<p>Gali sutvarkyti žaislus, su kuriais žaidė. Žino, kad negalima imti pavojingų daiktų.</p>	<p>Skatinti vaikus savarankiškai apsirengti ir nusirengti, naudojant vaizdines priemones: serijas paveikslėlių, stalo žaidimus, knygeles. Priminti higienos normas ir taisykles parodant, paaiškinant, panaudojant plakatus. Skatinti susitvarkyti žaislus.</p> <p>Naudoti vaizdines priemones ir literatūrinę medžiagą apie saugų elgesį: žiūrėti paveikslėlius, vartyti vaikiškus žurnaliukus, žiūrėti mokomuosius filmukus, skaityti kūrinėlius. Žaisti stalo žaidimą „Saugus, nesaugus“, diskutuoti tarpusavyje, išskiriant saugius ir nesaugius daiktus.</p>
5m.	<p>Valgo tvarkingiau. Dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviruoja ir tvarko stalą, padedant suaugusiam.</p> <p>Gerai savitarnos įgūdžiai. Priminus, laikosi asmeninės higienos taisyklių, tvarko žaislus ir veiklos vietą. Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus.</p> <p>Formuojasi taisyklingos laikysenos įgūdžiai.</p>	<p>Pedagogui savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai naudotis stalo įrankiais. Įvairiomis formomis paaiškinti pagrindinių produktų svarbą ir naudą, saldumynų žalą. Kviesti vaikus į talką dengiant stalą gimtadienio šventei. Žaisti stalo žaidimus „Sveika mityba“, „Sveika- nesveika“.</p> <p>Skatinti vaikų savarankiškumą savitarnoje, tvarkant žaidimo ar veiklos vietą. Organizuoti pokalbius, žaidybines situacijas apie saugų vaikų elgesį ir aiškintis, kaip taikiai išspręsti vaikų nesutarimus.</p> <p>Savo pavyzdžiu rodyti, kaip taisyklingai sėdėti, stovėti, vaikščioti.</p>
6m.	<p>Valgo tvarkingai. Žino, jog maistas reikalingas, kad augtume. Žino sveikus ir nesveikus maito produktus. Savarankiškai serviruoja ir tvarko stalą.</p> <p>Gerai savitarnos įgūdžiai. Laikosi asmens higienos normų. Savarankiškai tvarko žaidimo ir veiklos vietą. Laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais.</p> <p>Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. Priminus, stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai</p>	<p>Kartu su vaikais aptarti, kodėl žmogus valgo. Supažindinti su „Sveiko maisto piramide“: išaiškinti jos turinį. Vaikai mokomi ją sudėlioti pagal produktų svarbą. Siūlyti žaidimus su maisto produktų kortelėmis, stalo žaidimus, klausytis kūrinėlių, žiūrėti filmukus, piešti piešinius, kurti inscenizacijas, plakatus.</p> <p>Priminti, kad reikia taupyti vandenį, paaiškinti, kodėl. Aiškinti ir fiksuoti vaikų mintis, kodėl reikia plauti rankas. Naudotis pačių padarytomis rankų plovimo instrukcijomis. Parūpinti priemonių kalimo, siuvimo, dygsniavimo žaidimams.</p> <p>Apsilankyti su vaikais gaisrinėje, policijoje, ligoninėje, autoservise, saugaus eismo mokykloje. Rengti viktorinas saugaus eismo tema.</p> <p>Auklėtojas kartu su vaikais „Minčių lietuje“ diskutuoja, aptaria, vertina. Auklėtojas stebi ir siekia taisyklingos vaikų laikysenos įvairios veiklos metu.</p>

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – ugdymo(-si) proceso sudedamoji dalis ir grįžtamųjų ryšių pagrindas, nuolatinis informacijos apie vaiko pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas.

Vertinimas organizuojamas siekiant vaiko ugdymo(si) tikslų, taikant įvairias ugdymo strategijas bei metodus, tačiau pats svarbiausias tikslas – nusiteikimas tobulėti ir tobulinti.

Vertinimo dažnumas:

Pirminis vertinimas atliekamas vaikui pradėjus lankyti ikimokyklinę įstaigą. Toliau vaiko pasiekimai vertinami periodiškai, kas pusmetį, spalio ir gegužės mėnesiais (esant būtinumui – kas 3 mėnesius).

Vertinimo vykdytojai ir dalyviai:

Vaiko pasiekimus vertina auklėtojos, įstaigos specialistai (logopedas, neformaliojo ir meninio ugdymo mokytojai, muzikos ir socialinis pedagogai), vaikas, tėvai (globėjai), įstaigos vadovai.

Tėvai (globėjai) reguliariai gauna informaciją apie vaiko pasiekimus ir pažangą bei teikia siūlymus dėl vaiko ugdymo(si) organizavimo.

Vaikas yra aktyvus savo pasiekimų vertinimo dalyvis: jam suprantama forma apibūdinamas pasiekimų vertinimo tikslas, išsiklausoma į jo nuomonę dėl vertinimo būdų, procedūrų, aptariant gebėjimų stipriąsias puses.

Vertinimo procedūros:

Vertinimas atliekamas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko gebėjimus, jo pasiekimus, nelyginant su kitų vaikų pasiekimais ir gebėjimais. Vaiko pažanga yra individuali. Vertinimas atliekamas apibendrinant surinktus stebėjimo duomenis ir informaciją (įrodymus) apie vaiko pasiekimus. Vertinimas atliekamas elektroniniu būdu, sistemoje „Mūsų darželis“. Apibendrinantys duomenys apie vaiko pasiekimus pateikiami lentelėse arba grafiškai.

Įstaigą lankančių specialiųjų poreikių vaikų vertinimas atliekamas vadovaujantis „Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašu“ patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1775 ir kt. teisės aktai reglamentuojantys specialųjį ugdymą. Vaikų, turinčių kalbos ir kalbėjimo sutrikimų, pasiekimai

atsispindi: specialiųjų ugdymosi poreikių pirminio/pakartotinio įvertinimo pažymoje, kalbos ar tarties įvertinimo kortelėje, logopedo dienyne.

Informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą renkama vaiką stebint natūralioje kasdieninėje aplinkoje (duomenų rinkimas, situacijų aprašymas, faktų fiksavimas ir kt.). Taikomi kiti būdai: surinktų duomenų analizė, interpretacijos, apibendrinimai, pagrįstų sprendimų ir formuluočių įvertinimas, išvadų formulavimas.

Vaiko pasiekimų vertinimas padeda numatyti tolesnes ugdymo kryptis, individualizuoti ugdymą.

Dokumentavimas:

Vertinimo medžiaga kaupiama vaiko pasiekimų aplanke, kuris lydi vaiką nuo pirmų žingsnių ikimokyklinėje įstaigoje iki kol išeina į mokyklą. Jame kaupiami stebėjimo įrodymai ir apibendrinantys vertinimai apie vaiko pasiekimus, vaiko dailės ir kiti darbeliai, žodinė, vaizdinė kūryba, nuotraukos, pomėgių aprašymai, grupės pedagogų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą, ugdymo perspektyvą. Vertinimo medžiagą dokumentuoja visi vertinimo vykdytojai.

Vertinimo etika ir konfidencialumas:

Vertinimas motyvuoja veiklos prasmingumą ir įvairovę, skatina tobulėjimą. Vaiko vertinimo duomenys neviešinami, garantuojamas laikymo saugumas. Vertinimo medžiaga, kol vaikas lanko ikimokyklinę įstaigą, saugoma elektroniniu formatu ir yra prieinama vaiko tėvams, pedagogams, specialistams, po vaiko išvykimo iš įstaigos – 1 metus įstaigos archyve skaitmeninėje laikmenoje.

Vertinimo informacijos panaudojimas:

Vaiko pasiekimų vertinimo rezultatai naudojami grupės aplinkos kūrime, rengiant ugdymo planus, numatant tolesnes ugdymo(si) kryptis (tikslus ir uždavinius), ugdymo individualizavimo galimybes ir paramos vaikui formas, numatant pedagogų kompetencijų tobulinimo sritis.

Apie vaiko pasiekimų vertinimo rezultatus tėvai informuojami priimant bendrus su vaiko ugdymu susijusius sprendimus, analizuojant bendras vaiko problemas. Tuo tikslu taikomi neformalieji (pokalbis, žinutė, skelbimų lenta, informaciniai elektroniniai laišakai ir kt.) ir formalieji (susirinkimas, bendra veikla, padėka ir kt.) informavimo būdai.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Adaškevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa. 1996.
2. Andrijanova A., Vilkienė S. Garsų tarimas. Kaunas: Šviesa, 1990.
3. Ankstyvojo ugdymo vadovas/Monkevičienė O. (Sud.). Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
4. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio aktyvumo programa. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
5. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius: Eugrimas, 1998.
6. Dodge D. T., Colker L. J., Džeroman C. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika, 2007.
7. Dodge D. T., Rudick S., Berke K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Vilnius: Presvika, 2008.
8. Garšvienė A., Ivoškuvienė R. Logopedija. Kaunas: Šviesa, 1993.
9. Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos respublikos švietimo ministro 2015-12-21 įsakymu Nr. V-1308.
10. Grigaitė B. Protinio vaikų brandinimo programa. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 1996.
11. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras 2014 m.
12. Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras. 2015 m.
13. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
14. Ivoškuvienė R., Mamonienė Z., Pečiulienė O., Stošiuvienė K. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišsivysčiusios kalbos ugdymas. Šiauliai, 1996.
15. Ivoškuvienė R., Mamonienė Z., Pečiulienė O., Suveizdienė V. Ikimokyklinio amžiaus vaikų žymiai ir vidutiniškai neišsivysčiusios kalbos ugdymas. Šiauliai, 1997.
16. Landsbergienė A. Ruduo. Žiema. Pavasaris. Inovatyvi programa XXI a. tėvams ir pedagogams. Vilnius: Alma littera, 2018.
17. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.

18. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa. Vilnius, 2003.
19. Jungtinių tautų vaiko teisių įgyvendinimo vadovas. 2002 m.
20. Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, 2016 m. sausio 26 d.
21. 1991 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 suvestinė redakcija (2017-01-02 - 2017-08-31).
22. Valstybinė švietimo 2013 - 2022 metų strategija.
23. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
24. Vaiko gerovės valstybinės politikos koncepcija.

SUDERINTA

Kauno lopšelio darželio „Saulutė“ tarybos

2018-05-10 posėdyje, protokolas Nr. 1